

IRAKURKETA LANTZEKO ORIENTABIDEAK

Derrigorrezko
Bigarren Hezkuntza

IRAKURKETA LANTZEKO ORIENTABIDEAK

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, HIZKUNTZA POLITIKA
ETA KULTURA SAILA

DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN,
POLÍTICA LINGÜÍSTICA Y CULTURA

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia

Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco

Vitoria-Gasteiz, 2013

Lan honen bibliografia-erregistroa Eusko Jaurlaritzako Liburutegi Nagusiaren katalogoan aurki daiteke: <http://www.bibliotekak.euskadi.net/WebOpac>

Argitaraldia:

1.a, 2013ko azaroa

Ale-kopurua:

400 ale

©

Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa
Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila

Internet:

www.euskadi.net

Argitaratzailea

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco
Donostia-San Sebastián, 1 – 01010 Vitoria-Gasteiz

Egilea:

Berritzegune Nagusia, ACEX (Eskola Liburutegiak), Eskualdeetako Berritzeguneen Laguntzarekin

Itzulpena:

Berritzegune Nagusia

Diseinua eta maketazioa:

EkipoPO

Inprimaketa:

Imprenta Sacal

AURKIBIDEA

Dokumentuaren xedea	7
Sarrera	9
Irakurketaren garrantzia	9
Zer da irakurtzea?	9
Jarduera-ardatzak	13
Sarrera	13
Ikasteko irakurri	14
Ikastetxea. Ikasgela	14
Ikastetxea. Eskola-liburutegia	30
Familia eta ingurua	34
Irakurzaletasuna garatu	38
Ikastetxea. Ikasgela	38
Ikastetxea. Eskola-liburutegia	44
Familia eta ingurua	49
Ikastetxeko irakurketa plana egiteko gida	53
Sarrera	53
Irakurketa Planaren egitura	53
Lanaren antolaketa	54
Faseak	54
Txantiloiak	57
Bibliografia gomendatua	61

DOKUMENTUAREN XEDEA

Dokumentu honetan, EAEko ikasleei irakurtzeko gaitasuna modu eraginkorrean garatzen laguntzeko hainbat proposamen bildu ditugu, baita hainbat orientabide ere, ikastetxeek jakin dezaten nola txerta ditzaketen irakurtzen ikasteko eta irakasteko prozesuak eguneroko jardunean. Horrez gain, ikasle, irakasle eta familien egitekoak bideratu eta dinamizatu nahi genituzke, heziketa prozesuaren protagonista guztiek batera lan egin dezaten helburu berak lortze aldera.

Hauek dira dokumentuaren helburu nagusiak:

1. Ikastetxeak konturaztea lehentasunezko eginkizuna dela irakurtzeko gaitasuna garatzea, eta familiekin bat eginda lan egin behar dutela horretan.
2. Laguntzea irakurketarekin lotutako irakas jarduerak sistematizatzen eta koherentziaz garatzen.
3. Laguntzea curriculumeko ikasgai guztietako ikaskuntza eta irakaskuntza prozesuetan irakurketa txertatzen.
4. Orientabideak ematea, ikasleei irakurle konpetenteak izaten laguntzeko.
5. Eragitea eskola-liburutegiak irakurtzeko gaitasuna garatzeko leku dinamikoak izan daitezen.

SARRERA

“Ni ez naiz naizena idazten dudanagatik, irakurri dudanagatik baino.”

Jorge Luis Borges

Irakurketaren garrantzia

Testuak ulertu eta interpretatzea bizi guztian garatzen den prozesu luze eta konplexua da, eta ikasteko testuinguru formalean —hezkuntza sisteman— zein ez-formalean —familian, lagunartean...— gauzatzen da. Eskolari dagokio, ordea, ikasleak irakurle gaituak bihurtzeko prozesuaren gidari izatea.

Tradizioz, irakurketa da ezagutzak eskuratzeko bide nagusia, eta, horregatik da, eskolako lehentasunezko lan esparrua. Egungo gizartean, gainera, hedadura zabalagoa hartzen du informazio- eta komunikazio-teknologiak eragindako iraultzagatik. Izan ere, egun, ikaragarri handia da sortzen eta eskuratzen den informazio kantitatea; eta, gainera, askotariko euskarri, kode, eta bitartekoen bidez transmititzen da. Hori guztia kudeatu beharrak askoz zailago egiten du irakurtzea. Horrez gain, egungo gizartea eleanitza eta kulturantza izateak ugaritu egiten ditu irakurketa-aukerak, eta zabaldu egiten du irakurmenaren ikuspegia.

Aldagai horiengatik, eta berez dituen ezaugarriengatik, askoz trataera konplexuagoa eta sakonagoa behar du irakurketak, alfabetatze orokorrari erantzuteko testuaren deskodetze hutsera mugatu barik.

XXI. mendeko gizartean, informazioaren eta komunikazioaren gizartean, ezinbestekoa da irakurtzeko gaitasuna egoki garatzea; izan ere, behar beste garatu ezik, murriztu egiten baitira bai garapen pertsonala eta profesionala, baita gizartean parte-hartzeko aukerak ere. Horrez gain, Euskal Autonomia Erkidegoan, irakurketa funtsezko tresna da euskara ikasteko eta normaltzeko bideetan; batez ere, gure hizkuntzak presentzia urriagoa duen gizarte-testuinguruetan.

Irakurketak, beraz, lehentasunezko lan-ardatza izan behar du ikastetxean, eta ikasgai guztiak eta ikastetxeko ekimen guztiak kutsatu behar ditu, **ikasleek eraginkortasunez irakur dezaten hala ikasteko eta eskolan arrakasta izateko, nola aisialdian disfrutatzeke eta, azken finean, gizarte gero eta alfabetatuago honetan garapen osoa lortzeko.**

Zer da irakurtzea?

Irakurtzea zer den azaltzen duen kontzepzio zientifikoa aberastu eta aldatu egin da aldaketa sozial, ekonomiko, kultural eta epistemologikoen kariaz. Egun, praktika soziokulturaltzat hartzen da irakurketa, eta, hartara, azpimarratzen da izaera soziala dutela bai irakurlearen ezagutzek eta bai testuaren esanahiek ere. Hala, komunitate bakoitzak modu jakin batean erabili eta egituratzen ditu testuak, gizarte jakin batean eta kultura jakin batean txertatuak baitaude. Eta irakurleak ere bere komunitatetik eta bere kulturatik eraikitzen du testuaren interpretazioa, eta zentzu berezia ematen dio horren arabera.

Beraz, egun, gizarte jardueratzat jotzen da irakurketa; eta, hartara, irakurleak abilezia kognitibo konplexuak, munduaren ezaguera eta hizkuntzari lotutako ezagutzak baliatu behar ditu testuarekin elkarreraginean aritzeko. Horregatik, behar-beharrezkoa da irakurtzen irakastean oso aintzat hartzea gizarte-dimentsioa eta ikuspegi kritikoa.

PISA 2009 Irakurketa Markoak honela definitzen du irakurtzeko gaitasuna¹ “(...) helburu pertsonalak erdiesteko, norberaren aukerak eta ezagutzak garatzeko, eta gizartean parte hartzeko xedeekin, irakurleak testu idatziak ulertzeko, erabiltzeko, haietaz gogoeta egiteko eta haiekin konprometitzeko duen gaitasuna da.”

Definizio horretan, “irakurketa” hitz soilaren ordez, **irakurtzeko gaitasuna** kontzeptua aipatzen da. Kontzeptu horren baitan, era askotako ezagutzak, jarrerak eta estrategiak (kognitiboak, linguistikoak, pragmatikoak...) biltzen dira; eta horiek guztiek erabileraren bidez hartzen dute zentzua, askotariko egoeretan aplikatuz eta askotariko helburuei erantzunez.

Bestalde, “(...) **helburu pertsonalak erdiesteko, norberaren aukerak eta ezagutzak garatzeko, eta gizartean parte hartzeko**” perpausek honako hau azpimarratzen dute: irakurketa balioko tresna dela eskolan arrakasta izateko, norbera maila pertsonalean eta profesionalean garatzeko eta gizarte-bizitzan esku hartzeko.

Ulertzea, erabiltzea eta gogoeta egitea hitzek irakurritakoa zerbaitetarako erabiltzen dela azpimarratzen dute, harekin “zerbait egiten” dela, alegia, eta, irakurri ahala, irakurritakoaren zentzua etengabe berrikusi eta balioesten dela, hau da, xede jakin batekin irakurtzen dela.

Konprometitze hitzak irakurleak irakurketarekiko duen jarrera adierazi nahi du; izan ere, jarrerak zeharo baldintzatzen dute testuarekiko interakzioa, eta funtsezkoak dira irakurzaletasuna garatzeko prozesuan.

Testu idatziak, egun, era askotakoak dira: paperekoak eta digitalak, jarraituak (informazioa esaldi eta paragrafo jarraituetan antolatuak) eta ez-jarraituak (zerrendak, formularioak, grafikoak, diagramak...), multimodalak (hitzak eta irudiak konbinatuz...)... Halaber, ikasleak bizi diren XXI. mendeko gizarte eleanitz eta kulturantz honetan, ohikoa da beste hizkuntza batzuetan idatzitako testuak irakurtzea, eta faktore horrek areagotu egiten du testuen aniztasuna.

Irakurtzeko gaitasunaren deskripzio horren arabera, beraz, ikasleek, irakurle konpetenteak izateko, prozesu hauek egiteko gauza izan behar dute:

- Informazioa eskuratu.
- Testua bere osotasunean ulertu.
- Testua interpretatu.
- Testuaren formari buruzko gogoeta egin eta forma balioetsi.
- Testuaren edukiari buruzko gogoeta egin eta edukia balioetsi.

¹Pisa 2009. Irakurmena. Markoa eta ebaluazio probak, http://www.isei-ivei.net/eusk/argital/itemliberatuak/irakurmena2011/irakurmena_PISA2009osorik.pdf.

Informazioa eskuratzea da testuan esplizituki dauden datuak bilatu, aurkitu eta hautatzea irakurketa-xedeari erantzuteko. Ohiko jarduerak dira horiek eskolan nahiz eskolatik kanpo.

Testua bere osotasunean ulertzea da irakurritakoa prozesatzea testuari zentzu bete emanaz. Testuaren barne-koherentzia antzeman behar da, esanahi partzialak (esaldiena, paragrafoena...) elkarri lotuz harik eta zentzu orokorra berreraiki arte.

Testua interpretatzea da testuan, edo haren atal batean, esplizituki barik, ezkutaturik dauden ideiak eta informazioak identifikatzea. Prozesu horretan, jarduera kognitibo asko baliatzen dira; lehen mailako eta bigarren mailako ideiak bereizten laguntzen dutenak, kasu.

Testuaren formari zein edukiari buruzko gogoeta egiteko eta haiek balioesteko, irakurlearen ezagutzak eta esperientziak aktibatu, eta testuarekin lotu behar dira. Edukiari dagokionez, gogoeta medio, testuak ematen duen informazioa alderatu egin behar da beste iturri batzuetan eskuratutakoarekin. Forma balioesteko, berriz, irakurleak testutik urrunduta egin behar du, eta testua modu objektiboan aztertu eta hizkuntza kalitatea balioetsi.

Ikuspuntu horretatik, adierazle hauek deskribatzen dituzte irakurle gaituaren ezaugarriak²:

- Askotariko xedeen arabera irakurtzen daki, eta antzematen du irakurketaren xedea.
- Aurretiko ezagutzak erabiltzen ditu irakurgaiari zentzua emateko.
- Lexiko berria antzeman, eta erraz bereganatzen du.
- Hipotesiak egiten ditu irakurgaiak eskain diezaiokeenaz.
- Testua bere osotasunean ulertzeko beharrezkoak diren interpretazioak eta inferentziak egiten ditu.
- Testuko ideien arteko hierarkia ezartzen du.
- Jarrera kritikoa hartzen du, eta iritzia ematen du testuan azaltzen den errealitatearen aurrean.
- Hizkuntza eta forma ezaugarri jakin batzuek testuaren esanahian nolako eragina duten balioesten du.
- Zer ulertzen duen eta ulertzeko zer pauso egin behar dituen kontrolatzen du testua irakurri bitartean.
- Aldiro berrikusten du irakurritakoa, behar bezala ulertu duela egiaztatzeko.
- Estrategia egokiak erabiltzen ditu irakurri bitartean sortzen diren arazoei aurre egiteko.

Horregatik, irakurtzeko gaitasuna ahalik eta gehien garatzeko, hezkuntza-arloari eta arlo pertsonalari lotutako ekimenak eta jarduerak planifikatu eta abiarazi behar dira ikastetxean; eta ikastetxea, familiak eta ingurua, denak, inplikatu behar dira egiteko horretan.

²Irakurtzeko Gaitasuna Hobetzeko Plana (2010) dokumentutik moldatua. Hezkuntza Saila. Nafarroako Gobernu.

JARDUERA ARDATZAK

Sarrera

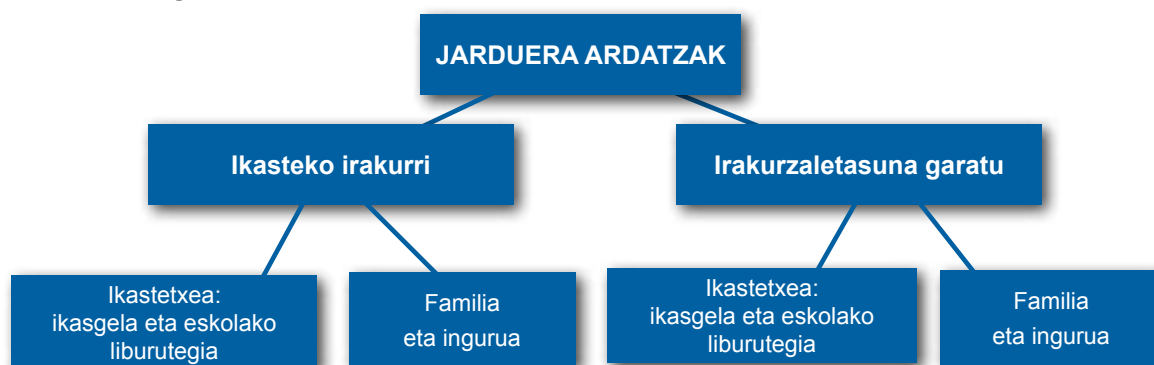
Dokumentu hau bi jarduera-ardatz nagusiren inguruan egituratu dugu, hezkuntza-arloan irakurketak dituen bi helburu nagusietan oinarrituta:

- **Ikasteko irakurri**
- **Irakurzaletasuna garatu**

Sailkapen hori baliagarria da hezkuntza-arloan, argi dago; hala ere, bi xede horiek gurutzatu egiten dira sarritan, muga lausoak baitituzte. Izan ere, irakurzaletasunak bultzatu egiten du ezagutza sortzeko, ikasteko eta ikasitakoa partekatzeko egiten den irakurketa. Era berean, ikasteko xedearekin zenbat eta gehiago eta hobeto irakurri, orduan eta errazago sustatuko da irakurzaletasuna.

Ardatz horiek garatzen laguntzeko orientabideak, ekimenak eta adibideak daude bilduta dokumentu honetan, bi testuinguru hauek kontuan izanik:

- **Ikastetxea: ikasgela eta liburutegia**
- **Familia eta ingurua**

Ikastetxea, arrazoi asko tarteko, funtsezko eragilea da irakurtzeko gaitasuna garatzeko: alde batetik, Haur Hezkuntzan hasita 16 urtera bitartean herritar guztien oinarrizko heziketaz arduratzen den erakundea da; beste alde batetik, norbanakoa garatzeko eta gizarteratzeko bidea eskaintzen du; eta, azkenik, eskola berariazko ikaskuntza eremua da, eta, hortaz, irakurtzeko gaitasuna behar-beharrezko tresna da bertan.

Bestalde, ikastetxearen barruan, liburutegia dago; eta bertan informazio baliabide asko daude bilduta, hainbat euskarritan (digitalak, analogikoak...). Ikasleek eurengandik eta euren interesetatik hurbil sentitu behar dute; izan ere, liburutegia egoki erabiltzeak, batetik, irakurzaletasuna bultzatzen du —eta, bereziki, literaturara hurbiltzeko aukera bikaina da—; eta, bestetik, erraztu egiten du bai mota guztietako ezagutzak eskuratzea, baita parekoen arteko interakzioa ere. Beraz, irakurketaren inguruko lan partekatuari buruz ikastetxean hartu behar diren erabakietan, funtsezkoak dira liburutegia dinamizatzeko erari dagozkionak, gunesanguratsu eta motibagarri bihurtu behar baitugu eskola-elkarteko kide guztientzat.

Inguruneko kulturaren aberastasunak eta familiaren babesak lagundu egiten diete ikasleei eskolan arrakasta izaten. Beraz, ikasleen irakurtzeko gaitasuna hobetzeko eta irakurzaletasuna sustatzeko helburuarekin ikastetxean egiten diren ekimen guztiak familiengana helarazi eta ingurura eraman behar dira. Eta, horrez gain, ikastetxera ekarri behar dira inguruko proposamen guztiak, betiere bertako egoera soziolinguistikoa kontuan harturik.

Ikasteko irakurri

“Ikasteko irakurri” ardatzak ikuspuntu hau azpimarratzen du: ezagutza garatzeko eta ikasteko, funtsezko baliabidea da irakurketa, eskola esparruan nahiz eskolatik kanpo; izan ere, irakurtzen jakiteak eskola arrakasta ezinbestean bermatzen ez badu ere, irakurtzeko gaitasuna behar bezala garatuta ez izatea eskola-porrotaren arrazoietakoa bat da eta norbanakoaren garapen kognitiborako oztopo. Gainera, behin derrigorrezko eskolatzea eta derrigorrezkoaren ondoko eskolatzea bukatu ondoren ere, mota guztietako eta edozein euskarritako testuak irakurtzeko gai izatea ezinbestekoa da jakintza eskuratzeko eta transmititzeko.

Euskal Autonomia Erkidegoan egin diren Diagnostiko Ebaluazioko proben eta irakurtzeko gaitasuna ebaluatzeko nazioarteko proben (PISA) emaitzek erakutsi dutenez, irakurtzeko gaitasunaren maila oso lotuta dago eskolan porrota edo arrakasta izatearekin.

Esandakoa kontuan hartuta, ikasle guztiak irakurle gaituak izan daitezzen, Bigarren Hezkuntzako ikastetxeetan ere, modu sistematikoan landu behar da irakurtzeko gaitasuna, ikasgai guztietan eta ikasmila guztietan, eta aurrez antolatutako eta planifikatutako jardueren bidez. Bestalde, ez ditugu ahaztu behar irakurtzeko zailtasunak izan, eta berariazko laguntza behar duten ikasleak.

Jarduera-ardatz honetan, ikasteko irakurketa garatzeko orientabideak, ekimenak eta adibideak aurkezten ditugu, bi testuinguru hauetarako lagungarriak izan daitezkeenak:

- **Ikastetxea: ikasgela eta liburutegia**
- **Familia eta ingurua**

Ikastetxea. Ikasgela

Ikastetxeari dagokio, bete-betean, irakurtzeko gaitasuna garatzeko lanaren erantzukizuna, eta bertako estamentu guztiek hartu behar dute parte zeregin horretan, zeinek bere jarduera-esparruan (Eskola Kontseilua, zuzendaritza, klaustroa...). Hala ezartzen du indarreko curriculum markoak, Oinarrizko Gaitasunak eta, zehazki, Hizkuntza-komunikaziorako Gaitasuna garatzeko.

Irakurtzeko gaitasuna garatzeko hartzen diren erabaki guztiak eta abiarazten diren ekimen guztiak **irakaskuntzaren gaineko gogoetan oinarritu behar dira, eta bat etorri behar dute ikastetxearen planteamendu orokorrekin**. Horren ondorioz, ikastetxeko dokumentuetan jaso behar dira (Hizkuntza Proiektua, Hizkuntza Normalkuntza Proiektua, Hobekuntza Plana, Curriculum Proiektua, ikasgaien programazioak...), bai eta ikastetxean bultzatzen diren berrikuntza edo prestakuntza proiektuetan ere.

Dokumentu honen sarreran irakurketaren kontzepzioaz azaldutakoaren arabera, modu eraginkorrean irakurtzeko, **irakurketaren hiru faseei** lotutako estrategiak garatu eta landu behar dira. Hirurak oso kontuan hartu behar dira ikasgelan, eta modu koherentean eta planifikatuan landu ikasgai guztietan.

Hauek dira irakurketa-prozesuaren hiru faseak:

Prozesuan zehar zailtasunak eta arazoak antzeman eta konpontzea

1. Irakurri aurretik

- Irakurketaren helburua zehaztea. Zertarako irakurriko den zehaztea.
- Testuak esanahiaren aldetik eskain dezakeenaren inguruko hipotesiak eta jakin-mina lantzea.
- Aurretiko ezagutzak aktibatzea.
- Iragarpenak eta hipotesiak adieraztea.

2. Irakurri bitartean

- Hipotesiak etengabe egin eta egiaztatzea.
- Irakurritakoaren gaineko galderak egitea.
- Testua irakurri ahala sortzen diren zalantzak argitzea.
- Irakurri ahala, atalen edukia laburbiltzea.

3. Irakurri ondoren

- Irakurritakoa laburpenen, eskemen eta buru-mapen bidez berrantolatzea.
- Irakurritakoa berrerabiltzea, eta ezagutza berria eraikitzea.

Irakurketa-prozesuaren edozein fasetan izan daitezke testua ulertzeko oztopoak; eta, **hartara, funtsezkoa izango da ikasleei dagokion laguntza ematea kasu bakoitzean**. Irakurri aurretik, esaterako, gerta liteke ikasleek testuaren edukiari buruzko aurretiko ezagutzarik ez izatea, edo ez jakitea testua bere konplexutasun guztian ulertzeko adina; hortaz, alderdi jakin batzuetan, sakondu egin beharko da, eta informazio osagarria eman. Irakurri bitartean, berriz, zenbait hitz ezezagunek eragotzi egin dezakete testua behar bezala ulertzea; eta, beraz, azaldu egin beharko dira. Irakurri ondorengo fasean, azkenik, irakurlea irakurritakoa eskema koherente batean antolatzeko gauza ez bada, berriro irakurri beharko da testua, eta koherentzia ematen dioten elementuei erreparatu.

Ulermen jarduerak **estu lotuta daude trebetasun kognitibo-linguistikoei** —ikasteko behar-beharrezkoak—. Izan ere, honako hauek egiteko irakurtzen dugu:

- Gertaerak, fenomenoak, objektuak, pertsonak... deskribatzeko.
- Eskolako ikasgaietan erabili behar diren hitzak definitzeko.

- Gertaera eta aldi historikoak, fenomenoak, izaki bizidunak... sailkatzeko.
- Teoriak, prozesuak, gertakariak... laburtzeko.
- Iritziak, ondorioak eta emaitzak justifikatzeko eta argudiatzeko.
- Teoriak egiaztatzeko.
- Kontatzeko.
- Azaltzeko...

Kontuan izan behar da, halaber, **idatzitakoaren gaineko ulermen-jarduerak eta beste hizkuntza-trebetasunak elkarri lotuta daudela**, eta, beraz, batzuek besteei eragiten dietela: irakurri egiten da idatzeko, irakurri egiten da irakurritakoaz besteekin hitz egiteko, irakurri egiten da ahozko azalpenak prestatzeko...

Irakurketa-jarduerak, beraz, ez dira isolaturik proposatu behar, baizik eta **zentzua eta esanahia emango dien testuinguru baten baitan, eta sekuentzia didaktiko konplexuagoetan txertatuta**. Esaterako, Naturaren Zientziak ikasgaiko proiektuetan, ikasleek informazio-testuak edo jarraibideak irakurriko dituzte, eta informazioa laburtzeko jarduerak egin. Herritartasunerako Hezkuntza ikasgaietan, adibidez, gaurkotasuneko gai bati buruzko mahai-ingurua proposatuz gero, ikasleek, lehendabizi, informazioa bilatuko dute beste herrialde batzuetako ohiturez, kasu, eta informazio hori hautatzeko, interpretatzeko edota beste informazio batzuekin alderatzeko jarduerak egingo dituzte.

Irakurketa-prozesuaren hiru faseak —irakurri aurrekoa, irakurri bitartekoa eta irakurri ondorengoa— **kontuan hartzen dituzten jarduerak proposatu behar dira**, betiere sekuentzia didaktikoetan txertatuak. Hala, irakurri aurretik, irakurgaiaren izenburuak zer iradokitzen dien galdetu ahal zaie ikasleei, eta, hortik abiatuta, testuaren gaiak edo edukiaz galdetu, eta hipotesiak eginarazi. Hartara, irakurgaiaren inguruko aurre-ezagutzak aktibatuko dituzte, eta horrek testua ulertzen lagunduko die. Testua paragrafokoa irakurtzeak eta ikasleek elkarrekin hitz egin eta irakurritakoaren gaineko iritziak bateratzeak lagun dezake ulermen arazoak testua amaitu aurretik detektatzen. Azkenik, irakurketaren bidez eskuratutako ezagutza beste jarduera batean erabiltzeak lagunduko du testua behar bezala ulertu den ala ez egiaztatzen.

Irakasleak eredu eta aholkulari gisa jardun behar du, eta irakurketa-prozesuaren hiru faseetan **gidari izan**, ikasleei lagunduz, zuzenduz eta jarraibideak emanaz. Prozesu honetan, beraz, ezinbestekoa da irakasleak galderak eginez ikasleak gidatzea haiei testua ulertzen laguntzeko.³

Ikasleak **motibatu eta parte hartzera bultzatuko** dituzten ulermen jarduerak planteatu behar ditu irakasleak, eta **jarduera horien helburua eta zentzua azaldu**.

Ulermen jarduerak, halaber, **ikasleen arteko harremanak eta parekoen arteko elkarrizketa bultzatu behar dituzte**, testuaren esanahia elkarrekin eraikitzeko. Beraz, ez da komeni banaka eta isilik burutu behar diren jarduera gisa planteatzea, askotan egin ohi den bezala.

Irakurtzeko gaitasuna garatzeko, irakasleak, hasiera batean, behintzat, oso jarduera gidatuak diseinatu beharko ditu, ikasleak, pixkanaka, gero eta autonomia handiagoarekin irakurtzeko gai izan arte; ahaztu gabe badirela prozesu horretan laguntza handiagoa behar duten ikasleak.

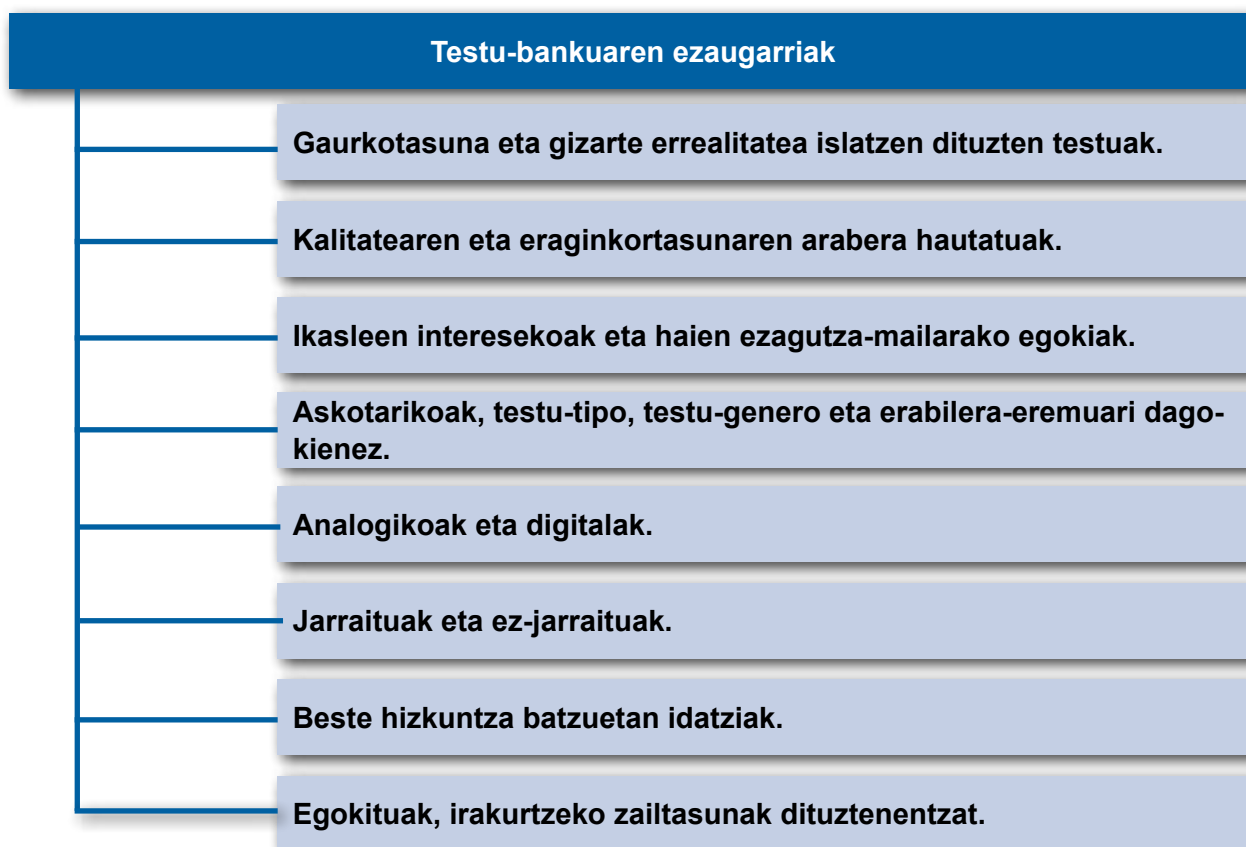
³ SÁNCHEZ MIGUEL, E. (2010): *La lectura en el aula*. Crítica y Fundamentos 27, GRAÒ. Bartzelona.

Ikasleek, gelan ez ezik beste toki batzuetan ere irakurtzen dute, hala nola liburutegian, laborategian, erabilera anitzeko gelan, informatika gelan... Beraz, irakurtzeko gaitasuna garatzeko proposamenak toki horietara ere heldu behar dira. Horretarako, era malguan eta dinamikoan antolatu behar da espazioa.

Denbora antolatzeko moduari dagokionez, berriz, indarrean dagoen Oinarrizko Hezkuntzaren Curriculum Dekretuak zehaztutakoa martxan jartzeko erabakiak hartu behar dira, eta programazioetan adierazi. Honako hau dio Dekretuak: "Irakurketa ezinbesteko faktorea da oinarrizko gaitasunak garatzeko eta komunikaziorako gaitasuna sendotzeko. Ikastetxeek ikasgai guztien hezkuntza-jardueran bermatu behar dute irakurketari eskainitako denbora, maila guztietan.⁴

Irakatsi egin behar zaie ikasleei **eskola-eremuko testuak** ulertzen eta interpretatzen, bai eta gizarte-eremuan eta garapen pertsonalean lagungarri izango zaizkien beste guztiak erabiltzen ere.

Hartara, ezinbestekoa da ikastetxeko departamentu guztiek zeinek bere ikasgaiari lotutako **testu-bankua** osatzea. Banku horretan, **testu errealak** bildu behar dira eta **askotarikoak** izan behar dute bai testu-tipoari (narrazioa, azalpena, argudioa...), bai testu-generoari (albisteak, kontakizunak, eleberriak, biografiak, artikulak, erreportajeak...), bai euskarriei, bai erabilpen-eremuari (hedabideetakoak, literatura arlokoak...) eta bai erabilitako hizkuntzei dagokienez; testu jarraituak eta ez-jarraituak (mapak, grafikoak...) izan behar ditu, gainera, testu-bankuak; eta ahal izanik, ikasleen intereseko testuak erabiliko dira.

⁴ Oinarrizko Hezkuntzarako Curriculum-aren Dekretua. Eusko Jaurlaritza. Hezkuntza Saila. <http://www.euskadi.net/bopv2/datos/2007/11/0706182a.pdf>

Testu-bankuak, halaber, **erantzuna eman behar die ikasteko eta irakurtzeko zailtasunak dituzten ikasleei**, eta bakoitzari behar dituen baliabideak eskaini: braille testuak, testu egokituak...

Era berean, **hainbat hizkuntzatan** idatzitako testuak eduki behar ditu, bai ikastetxean erabiltzen diren eta ikasten diren hizkuntzetan, bai eta inguruan eta familietan erabiltzen diren hizkuntzetan ere. Bilduma horretan, lehentasuna izan beharko lukete gizartean presentzia txikiagoa duen hizkuntza ofizialean idatzitako testuek.

Testu aniztasunari dagokionez, aipamen berezia merezi dute **testu digitalek**; izan ere, izugarri hazi da horien erabilera eta gero eta gehiago haziko da giza jardueraren eremu guztietan: ikaskuntzan, pertsonen arteko harremanetan, lan-eremuan...

Testu inprimatuak eta testu digitalak irakurtzeko behar diren trebetasun asko berdina dira. Testu digitalek, baina, **berariazko abileziak lantzea** eskatzen dute; izan ere, beste testu batzuetara eramaten gaituzten hipertestuak izan ohi dira,

Hala, abilezia bereziak landu behar dira informazioa eskuratzeko moduari dagokionez, testuaren ideiak elkarrekin uztartu eta esanahia eraikitzeke moduari dagokionez, bai eta edukiaren fidagarritasuna balioesteko moduari dagokienez ere.

Testu analogikoen egitura linealaren aldean, **testu digitalen egitura zuhaitz-egitura da: adar asko ditu**. Beraz, irakurleak hainbat ibilbide eta aukera topatzen ditu. Horregatik, irakasleak lagundu egin behar die trebatu gabeko irakurleei irakurketa-xedea zehazten, eta xede horren araberrako irakur-ibilbidea erabakitzen. Hartara, beharrezkoa da testu digitaletan informazioa antolatzen laguntzen duten aurkibideak aztertzea: nabigazio-menua, ikurrak, barneko bilatzaileak, webgunearen mapa...

Internet etengabe gaurkotzen den liburutegi digitala da; eta oso tresna lagungarria, irakurgaiak bilatzeko eta hautatzeko. Horregatik, komeni da hainbat hizkuntzatan idatzitako kalitatezko testu digitaletara jotzeko aukera ematen duten webguneen eta orrialdeen bilduma edukitzea.

Bestalde, egun, gero eta gehiago erabiltzen dira **testu multimodalak**, hau da, mezuak sortu eta jasotzeko kode bat baino gehiago (hizkuntzazkoak, ikus-entzunezkoak) erabiltzen dituzten testuak eta tresna digitalak. Horrenbestez, alfabetatzea eta irakurtzeko gaitasuna kontzeptuak zabaltzera behartzen gaituzte.

Testu horietan, askoz eginkizun aktiboagoa du irakurleak; izan ere, mezu konplexu bat —bi kode edo gehiago dituen— deskodetu behar du. Hala, esanahi orokorrak eraiki ahal izateko, osagaien zentzua antzeman behar du (irudiena, soinuena, testuena), eta haien arteko erlazioak ezarri.

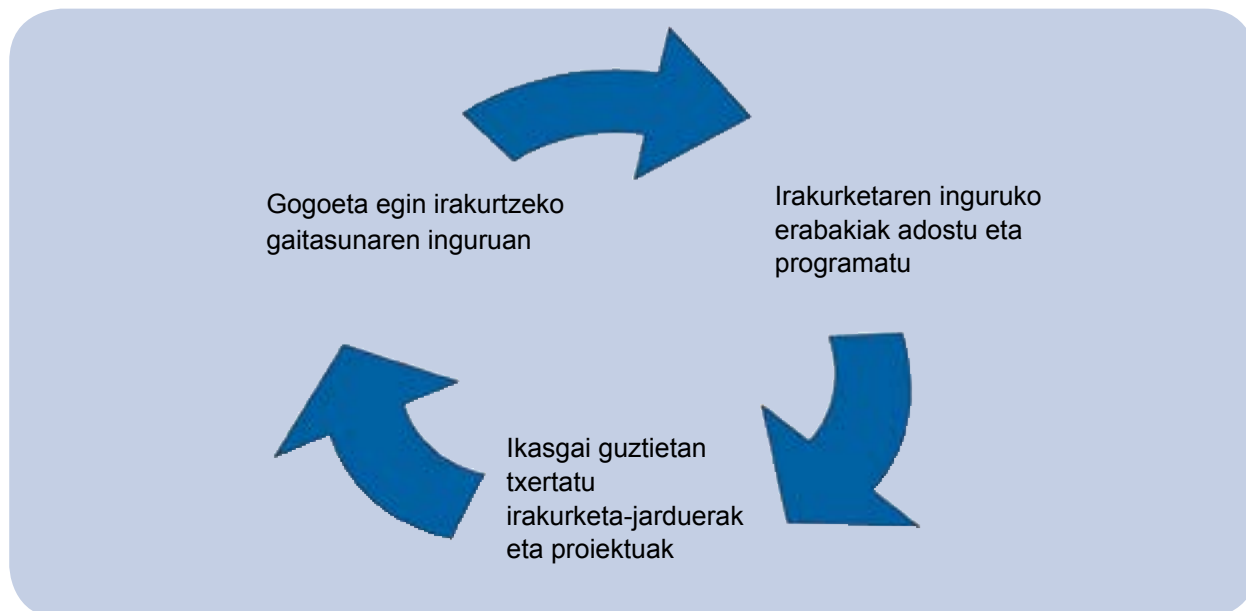
Ekimenak eta jarduerak

Irakurtzeko gaitasuna hobetzeko ekimenak modu isolatuan, banakako planteamendu gisa, planifikatu eta egin daitezke; baina ikastetxeko kide guztien lan koordinatu eta kohesionatuak baino ez du bermatzen irakurtzeko gaitasuna egoki garatzea.

Jarraian proposatzen diren ekimenak eta jarduerak ikastetxeko irakasle guztientzat dira. Irakasleek, elkarrekin koordinatuta, ekimen eta jarduera egokiak hautatu behar dituzte: beren berariazko lan-ibilbidea diseinatu behar dute ikastetxearen ezaugarri egokituak; eta erabaki horiek guztiak

plan batean jaso behar dituzte. Irakurketa plan hori aldiro berrikusi eta berregokituko da ikasleek irakurtzeko gaitasunean duten hobekuntza ebaluatu ondoren.

Ekimenak eta jarduerak hiru bloke handitan antolatuta daude, eta elkarri loturik:

Gogoeta egin irakurtzeko gaitasunaren inguruan

- Prestakuntza saioak antolatu irakurtzeko gaitasunak arlo eta ikasgai guztietan duen garrantziaren inguruan.
- Oinarrizko bibliografia bildu irakurtzeko gaitasunaren inguruan, eta modu dialogikoan irakurri eta landu mintegietan, koordinazio bileretan...

Oinarrizko bibliografia

- *Irakurketa-estrategiak eskolan lantzen; Irakurle konpetenteak lortze aldera*, G. Lasarte.
- *Zertarako Irakurri? Ulertzeko*, V. Moreno.
- *Ulermenezko irakurketa eta eskola testuak*, A. Sanz Moreno.
- *10 claves para enseñar a comprender*, E. Vidal-Abarca.
- *Ocho preguntas en torno a la lectura y ocho respuestas no tan evidentes*, I. Solé.
- *Comprender antes de leer*, Kepa Osoro.
- *Comprender durante la lectura*, Kepa Osoro.
- *Comprensión después de la lectura*, Kepa Osoro..

Bibliografia. Zenbait iradokizun

- Ikasgai guztietan egiten diren irakurketa-jarduerak aztertu, gabeziak eta beharrianak antzemateko.

Irakurriaren ulermena: sekuentzia didaktikoaren jardueren analisia

- Badago idatzitakoaren ulermena lantzeko jarduerarik?
- Proposatzen da ulermen jarduerarik hainbat iturritatik jasotako informazioa lantzeko?
- Lantzen da ulermen-prozesua (irakurri aurretik, irakurri bitartean eta irakurri ondoren)?
- Askotariko xedeei erantzuten diete irakurketa-jarduerak?
- Badago testuen ulerkuntza orokorra lantzeko jarduerarik?
- Badago testuen interpretazioa lantzeko jarduerarik?
- Badago errefortzu edo laguntza jarduerarik?
- Zer estrategia proposatzen da ikasleen ulermen-maila ebaluatzeko?

Ulermen jarduerak aztertzeko txantiloia

- Irakurtzeko gaitasuna hobetzeko estrategiak eta praktika onak identifikatu.

Irakurketaren irakaskuntza: analisia

- Irakurketaren hiru faseak lantzen dira ikasgaiari dagozkion testuetan.
- Ulertzeko arazoak konpontzeko laguntza ematen da.
- Irakurriaren ulermena ikasgai guztietan ebaluatzen da, ebaluazio-irizpide eta -adierazle zehatzen bidez.
- Errefortzu- eta laguntza-jarduerak proposatzen dira zailtasunak dituzten ikasleentzat.

Irakurketa-praktikak aztertzeko txantiloia

Irakurketaren inguruko erabakiak adostu eta programatu

- Ikasgaien helburuetan, irakurketari lotutakoak hautatu, eta ikasmailen arabera egokitu.
- Berraztertu ikasgaiaren ebaluazio-irizpideak; eta irakurtzeko gaitasunari lotutako ebaluazio-adierazleak adostu eta programazioan txertatu.

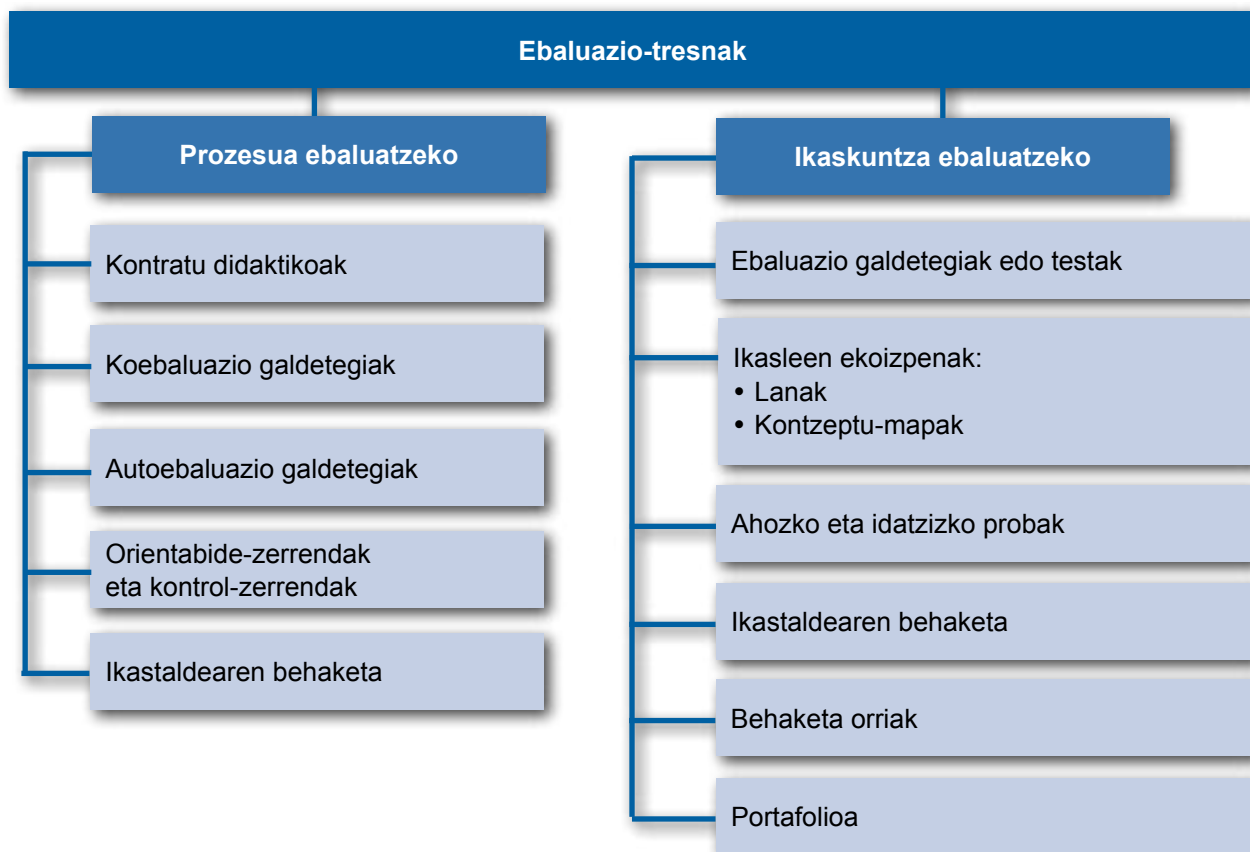
Naturaren zientziak		
<i>Ikasgaiaren helburu orokorrak</i>	<i>Bigarren mailari lotutako helburuak</i>	<i>Sekuentzia didaktikoa: helburuak</i>
Informazioa lortzea gai zientifikoei buruz, hainbat iturri erabiliz; besteak beste, informazio-eta komunikazio-teknologiak eta informazio hori erabiltzeko, edukia balioetsi, eta gai zientifikoei buruzko lanak oinarritzeko eta orientatzeko eta gai horietaz jarrera pertsonal kritiko eta oinarrituak hartzeko balio duen aztertu.	Energiari buruzko informazioa bilatzea askotariko informazio iturrietan: analogikoak (entziklopediak, aldizkariak, testu liburuak...) digitalak (web orriak) . Eta informazio hori erabili ahozko zein idatzizko azalpenak egiteko, bai eta gai hauetaz zentzu kritikoz gogoeta egiteko: energia motak, haien erabilerak banakakoa zein gizarte mailakoa, eta kontsumoari dagokionez, norberak har dezakeen jokabidea.	Energia iturri nagusiak ezagutzea eta balioestea Energia transformazioak azaltzea. Informazioa modu eraginkorrean bilatzea eta hautatzea Energia lortzeak, garraiatzeak eta erabiltzeak sorrazten dituen arazoengatik azalpena egitea. Energia aurreztearen garrantziaz gogoeta egitea. Norberaren erabakiak hartzea energia kontsumoaz.

Irakurketari lotutako helburu egokituak

Gizarte Zientziak. DBH3	
<i>Curriculumaren ebaluazio irizpideak</i>	<i>Curriculumaren ebaluazio adierazleak</i>
12. Lan errazak edo ahozko azalpenak bakarka zein taldean planifikatzea eta gauzatzea, zenbait iturri erabilita (grafikoak, krokisak, gaikako mapak, datu-baseak, irudiak, testu idatziak, Internet); ateratako ondorioak zuzen antolatuta, arrazoituta eta modu ulergarrian jakinaraztea, horretarako informazio- eta komunikabide teknologikoen ematen dituzten aukerak erabilita.	Ea zuzen erabiltzen, irakurtzen eta interpretatzen dituen grafikoak, gaikako mapak, kartografia, etab. Ea planteatzen dituen aztertu beharreko gaiei buruzko hipotesiak eta galderak. Ea behar duen informazioa lortzen duen eta erregistratzen duen; ea, horretarako, informazio iturri bat baino gehiago erabiltzen duen eta, hala badagokio, landa-lanak ere bai. Ea sistematikoki eta zorrotz hautatzen dituen informazio iturriak gai jakin bat landu behar duenean. Ea euskarri egokiak hautatzen edo sortzen dituen bildutako informazioa erregistratzeko. Ea testu-mota egokiena aukeratzen duen lortu duen informazioa eta/edo atera dituen ondorioak behar bezala jakinarazteko.

Irakurketari lotutako ebaluazio-adierazleak

- Askotariko ebaluazio-tresnak erabili (kontrol-orriak, autoebaluazio eta koebaluazio txantiloak...) irakurtzeko gaitasuna balioesteko.

- Zerbait ekoiztea helburu duten lan-proiektuak programatu: testuak irakurtzea eta ulermena lantzeko berriazko jarduerak egitea eskatzen duten proiektuak, hain zuzen ere.
- Ikasgaien programazioetan, denbora bat ezarri ikasgaiari dagozkion dibulgazio-testuak eta testu osagarriak irakurtzeko: artikulua, entziklopediak, gaikako webguneak...
- Irakurtzeko gaitasunaren inguruan hartzen diren erabaki guztiak dokumentu bakar batean jaso. Hala, erabaki horiek ebaluatu eta berrikusi ahal izango dira.

Irakurketa-jarduerak eta -proiektuak proposatu irakasgai guztietan

- Irakurketa-jarduerekin osatu ikasgaietako material didaktikoak, hala behar izanez gero.
- Ugaritu ikasgelan erabiltzen diren informazio iturriak (hedabideak, webguneak, orrialde digitalak, testu-liburuak, entziklopediak...), irakurketa kritikoa sustatzeko:
 - Egiaztatu ikasgaia lantzeko erabiltzen diren irakurgaien gaurkotasuna.
 - Laguntza-sistemak erabili, hala behar izanez gero, ikasle guztiek aukera berdina izan ditzaten informazio-iturrietara jotzeko.
 - Testu-tipoari dagokionez (narratioak, azalpenak, argudioak...) eta testu-generoari dagokionez (albisteak, gutunak, biografiak, erreportajeak, jarraibideak, kronikak...) askotariko ulermen jarduerak proposatu. Testu horiek erabilera-eremu desberdinetakoak (ikaskuntza, erakundeak, pertsonen arteko harremanak, literatura, hedabideak...) izan behar dute, eta era askotako euskarrietan proposatu behar dira.

Deskripzio-testuak	Argudio-testuak	Azalpen-testuak	Narrazio-testuak
Deskripzio zientifikoa Definizioa Eskema ...	Iritzi-artikulua Zuzendariari gutuna Argudio zientifikoa Prensa-eztabaida Testu-iruzkina ...	Hiztegia Azalpen didaktikoa Monografia Erreseina Dekalogo Dibulgazio-artikulua Entziklopedia-artikulua ...	Komikia Biografia Kondaira Alegiak Kontakizun laburra Eleberri historikoa ...

Testu-tipoak eta testu-generoak

- Beste hizkuntza batzuetan idatzitako testuak txertatu, ikasleek bai modu autonomoan, bai irakasleak lagunduta irakur ditzaketanak, ulermen-estrategiak garatze aldera.
- Jarrera positiboak sustatu ikasleek senti dezaten beharrezkoa dela beste hizkuntza batean, beste hizkuntza-erregistro batean edo beste euskalki batean idatzitako testuak ulertzea.
- Saihestu testuingururik gabeko jarduerak, eta sekuentzia didaktikoetan edo proiektuetan txertatu irakurketa-jarduerak⁵.

0 Jarduera: negoziazioa
1. lan-sekuentzia. Monografia, zer da?   • 1. jarduera: monografiaren eta azalpen-testuen ezaugarriak zehazten. • 2. jarduera: glosategia eta monografia. • 3. jarduera: objektibotasuna / subjektibotasina bereizten. • 4. jarduera: lexikoa, hitzak sailkatzen.
2. lan-sekuentzia. Gaia zehaztuko dugu: herrialde garatuen eta ez-garatuak   • 5. jarduera: herrialde garatuen eta ez-garatuak ezaugarriak aztertzen. • 6. jarduera: Zenbait datu Interneten jasotzen. • 7. jarduera: grafikoak, azalpen testuetan informazio bide garrantzitsuak.
3. lan-sekuentzia. Azalpena nola antolatu dezakegu era egokian   • 8. jarduera: testu antolatzaileak eta lokailuak. • 9. jarduera: herrialdeen kokapena azaltzen.
4. lan-sekuentzia. Monografia idatziko dugu   • 10. jarduera: planifikatzen. • 11. jarduera: aztergaiak aukeratzeko. • 12. jarduera: datuak biltzen eta lanaren helburua zehazten. • 13. jarduera: gidoia eta eskema osatzen. • 14. jarduera: konparazio-egitura. • 15. jarduera: konparazio-egitura garatzeko, sintaxia ariketak. • 16. jarduera: sarrera idazten. • 17. jarduera: azken ekoizpena eta ebaluazioa.

Irakurketa-jarduerak sekuentzia didaktiko batean txertatuak

⁵ Unitate didaktikoa: Osasuna herrialde garatuetan eta ez-garatuak, <http://trataerabateratua.wordpress.com>.

- Irakurketa-jarduerak proposatu ikaskuntzari lotutako hainbat helburu lortzeko: datu zehatzak eskuratzeko, informazioa ordenatzeko, interpretatzeko, prozesuren bat ezagutzeko, ideiak balioesteko... Betiere testuak ematen dituen aukera guztiak xahutu gabe.

Nektar bilketa

Erleek ezti ekoizten dute bizirik irauteko. Horixe da haien elikagai bakarra. 60.000 erleko erlauntz batean, hiru erletik batek nektarra biltzen du, eta, ondoren, erle langileek ezti bihurtzen dute nektar hori. Erle gutxi batzuk esploratzaileak edo bilatzaileak dira: nektar-iturriak biltzen dituzte, eta, ondoren, erlauntzera itzultzen dira, besteei aurkitutakoaren berri emateko.

Nektar-iturria non dagoen adierazteko, erle esploratzaileek dantza egiten dute. Dantza horren bidez, hartu beharreko norantzaren eta egin beharreko distantziaren berri ematen dute. Erleek sabelaldea astintzen dute alde batetik bestera eta 8 itxurako zirkuluak egiten dituzte. Dantza hori nolakoa den ikusteko, begiratu azpiko grafikoari (...).

Ezti ekoizpena

Erleak nektarrarekin erlauntzera heltzen direnean, erle langileei ematen diete nektarra. Erle langileek barailen bidez lantzen dute nektarra, eta erlauntzeko aire bero eta lehorrean jartzen dute. Bildu berritan, nektarrak azukreak eta mineralak izaten ditu urarekin (%80 inguru) nahasita. Behin hamar edo hogeit hamar minutu igarota, soberako ur kantitate handia lurrundu ondoren, erle langileek gelaxketan sartzen dute nektarra, eta, horietan, nektarrak ura galtzen jarraitzen du. Hiru egun geroago, gelaxketako eztiak %20 inguru izaten du ura. Une horretan, erleek argizariz egindako tapen bidez estaltzen dituzte gelaxkak. Sasoi bakoitzean, lore-mota bereko eta eremu bereko nektarra biltzen dute erleek. Fruta-arbolak, hirustak eta loretan dauden zuhaitzak dira nektar-iturri nagusietako batzuk.

Irakurketaren xedea	Ulermena egiaztatzeko, irakurketaren xedeari lotutako galdera
Testuaren ulerkuntza globala	Zein helburu du erleen dantzak? A. Ezti-ekoizpena arrakastatsua izan dela ospatzea. B. Esploratzaileek zer motatako landarea aurkitu duten adieraztea. C. Erregina bat jaio dela ospatzea. D. Esploratzaileek elikagaia non aurkitu duten adieraztea.
Testua interpretatzea	Zein da nektarraren eta eztiaren arteko desberdintasun nagusia? A. Substantzian dagoen ur-proporzioa. B. Substantzian dauden azukrearen eta mineralen arteko erlazioa. C. Substantzia biltzeko aukeratzen duten landare-mota. D. Substantzia lantzen duen erle-mota. Dantzan, zer egiten dute erleek elikagaiaren eta erlauntzaren artean zer distantzia dagoen adierazteko?
Informazioa berreskuratzea	Adierazi erleen nektar-iturri nagusietako hiru: 1. 2. 3.

- Irakurketa-prozesuaren faseak lantzeko ulermen jarduerak proposatu, betiere sekuentzia didaktiko baten barruan txertatuta. Hala, **irakurri aurretik**, oso garrantzitsua da ikasleak motibatzea, hipotesiak egitea, haiei irakurketaren xedea jakinaraztea, haien aurretiko ezagutzak azaleratzea... Fase honetan, honako jarduera hauek egin daitezke:

- Animatu ikasleak testua irakurtzera.
- Irakurketaren xedea zehaztu: zer irakurriko duten eta zertarako irakurriko duten pentsatu.
- Gogoratu zer dakiten gaiaren inguruan edota gai horri lotutako beste gai batzuen inguruan, eta aurre-ezagutzak aktibatu.
- Erreparatu testuaren egiturari buruzko informazioa ematen duten marken balioari: izenburuak, eta azpiizenburuak; atalak eta azpiatalak; azpimarrak, letra lodiak...
- Hitz ezagunak identifikatu, gaia kokatzeko: istorioko pertsonaien edo hura gertatzen den tokien izenak, argazki eta irudien oinetako objektuen, tokien edo pertsonen izenak...
- Gaiak aurreratu, eta atalik esanguratsuenetara eraman ikasleen arreta.

Irakurri bitartean, berriz, komeni da aukera ematea galderak egiteko, irakurri ahala sortzen diren zalantzak argitzeko, irakurritakoa laburbiltzeko, testua ulertzen dutela egiaztatzeko... Hartara, fase honetan, honako jarduera hauek egin daitezke:

- Testuarekin batera dauden irudiei, grafiko eta eskemei erreparatu eta haien arteko lotura ikustarazi.
- Galderak egin, eta haien bidez irakurgaiaren funtsezko alderdietara eraman ikasleen arreta.
- Bultzatu eta animatu irakurtzen ari direnaz hitz egitera, zer irakurtzen duten kontatzera, informazio jakin bat non topatu duten edo gai horren inguruan gehiagorik badakiten esatera...
- Ulermen arazorik ba ote duten galdetu, eta lagundu haiek zehazten: zer ez duten ulertzen, non duten arazoa (lexikoan, perpausen egiturari, gaiari...).
- Ikasleak ohitu beren buruari galdetzen testua ulertu duten ala ez eta dituzten ulermen arazoan inguruan gogoeta egiten.
- Ulermen arazoak konpontzeko hainbat bide eskaini: testua berriro irakurtzea, testuingurua interpretatzea, hiztegiari begiratzea edo beste liburu bat kontsultatzea gaiaren inguruan gehiago jakiteko...

Eta, azkenik, irakurritakoa baliatuta, ezagutza berria eraiki, eta modu partekatuan ulertu dutela egiaztatzea, eskemak, buru- eta kontzeptu-mapak, laburpenak... eginez. Hala, fase honetan, honako jarduera hauek proposatu daitezke:

- Solasean aritu irakurritakoaren inguruan, eta galdetu zer atal izan den zailena edo korapilatsuena eta zergatik.
- Alderatu liburuaren aurkibidea, baldin badago, ikasleek ulertu dutenarekin; eta konturarazi izenburuak eta epigrafeak kontsultatzea oso baliabide erabilgarria dela irakurritakoaz gogoratzeko eta norberaren buru-laburpena egiteko.

- Gogoratu testuko lexiko berria, eta egiaztatu esanahia ulertu dutela.
- Lagundu irakurritakoa berrantolatzen, eskemak, laburpenak, kontzeptu-mapak... eginez.
- Bultzatu irakurritakoa berrerabiltzera, ezagutza berria eraikitzen laguntzeko.

Irakurri aurretik

- Azaletik begiratuta antzeman zein izan daitekeen testuaren edukia.
- Metroa eta beste garraio batzuk konparatu.

Irakurri bitartean

- Honako kontzeptu hauek alderatu eta bereizi:
 - Linea
 - Ibilbidea
 - Zonaldea

Irakurri ondoren

- Foileto horretan dauden informazio motak alderatu.

Irakurketaren aldiak lantzeko jarduerak

- Irakurketa dialogikoa bultzatu, jarduera egokiak proposatuz ikasleek ikaskideen arteko elkarrekintzaren bitartez eta irakurritakoaz berdinaren artean solas eginez konpon ditzaten ulermen arazoak, eta elkarrekin eraiki dezaten ezagutza. **Bikoteka Irakurtzen** programak, esaterako, helburu hauek lotu nahi ditu: irakurtzeko gaitasuna eta ikasleen arteko lankidetzak hobetzea eta familiak etxeko lanetan gehiago inplikatzeko.

⁶Irakurmena Hobetzeko Plangintza-tik moldatua. Nafarroako Gobernuak. http://dpto.educacion.navarra.es/formacionprofesorado/index.php?option=com_content&view=article&id=444&Itemid=397&lang=eu.

Intef. Irudien bankua

Bikoteka irakurtzen

- Berdinen arteko tutoretzan oinarritutako metodoa da.
- Ikasle bikoteek txandaka hartzen dituzte tutorearen eta tutoretzapekoaren rola.
- Oso zehatz egituratutako jarduerak izaten dituzte abiaburu; eta, denboran aurrera egin ahala, apurka-apurka, autonomia handiagoz aritzen dira.
- Askotariko testuak irakurtzen dira (jarraituak, ez-jarraituak, literatura eremukoak, ikaskuntza eremukoak...).
- Familiak ere inplikatuak dira: zenbaitzuetan, seme-alaben irakurketa-tutore izaten dira etxeoak.

- Askotariko ebaluazio-tresnak erabili irakurketa-prozesua bideratzeko eta balioesteko (koebaluazio- eta autoebaluazio-orriak, esaterako).

Bikoteka irakurtzen: bikotearen autoebaluazioa		
Data:(e)tik(e)ra		
Ikasle-tutorearen izena:		
Ikasle-tutoretzaren izena:		
Blok egitekoa (ev. de la pareja)	Bai	Ez
Pauso guztiak betetzen ditugu: irakurri aurretik, irakurri bitartean, irakurri ondoren... (Realizamos todos los pasos propuestos: antes de la lectura, durante la lectura, despues de leer...).		
Tutoretzatua (los alumnos tutorados)	Bai	Ez
Hitzak banatzen ditu (separa las palabras)		
Pausak errespetatzen ditu: (.), (,), (...) (respeta las pausas)		
Testuaren entonazio egokia egiten du: ?, ! (la entonación es adecuada)		
Hitzak gehitu gabe, aldatu gabe, trabatuta gabe irakurtzen du (lee sin añadir, cambiar o desfigurar palabras)		
Ondo ahoskatzen du (pronuncia adecuadamente)		
Irakurketaren erritmoa: mantsoegia, azkarregia, egokia (azpimarratu) (el ritmo de la lectura: demasiado lento, rápido, apropiado)		
Galderak ondo erantzuten saiatzen da (intenta responder las preguntas de manera adecuada)		
Tutorea (los alumnos tutores)	Bai	Ez
Ekintzen orrialdea prestatzen du (prepara la hoja de actividades)		
Eredua ematen du eta ondo irakurtzen laguntzen du (ejemplifica y ayuda a leer bien el texto)		
Denbora eta pistak ematen ditu (da tiempo y pistas)		
Tutoretzatua animatzen du (da ánimos al tutorado)		
Zalantzak argitzen laguntzen du (resuelve dudas)		

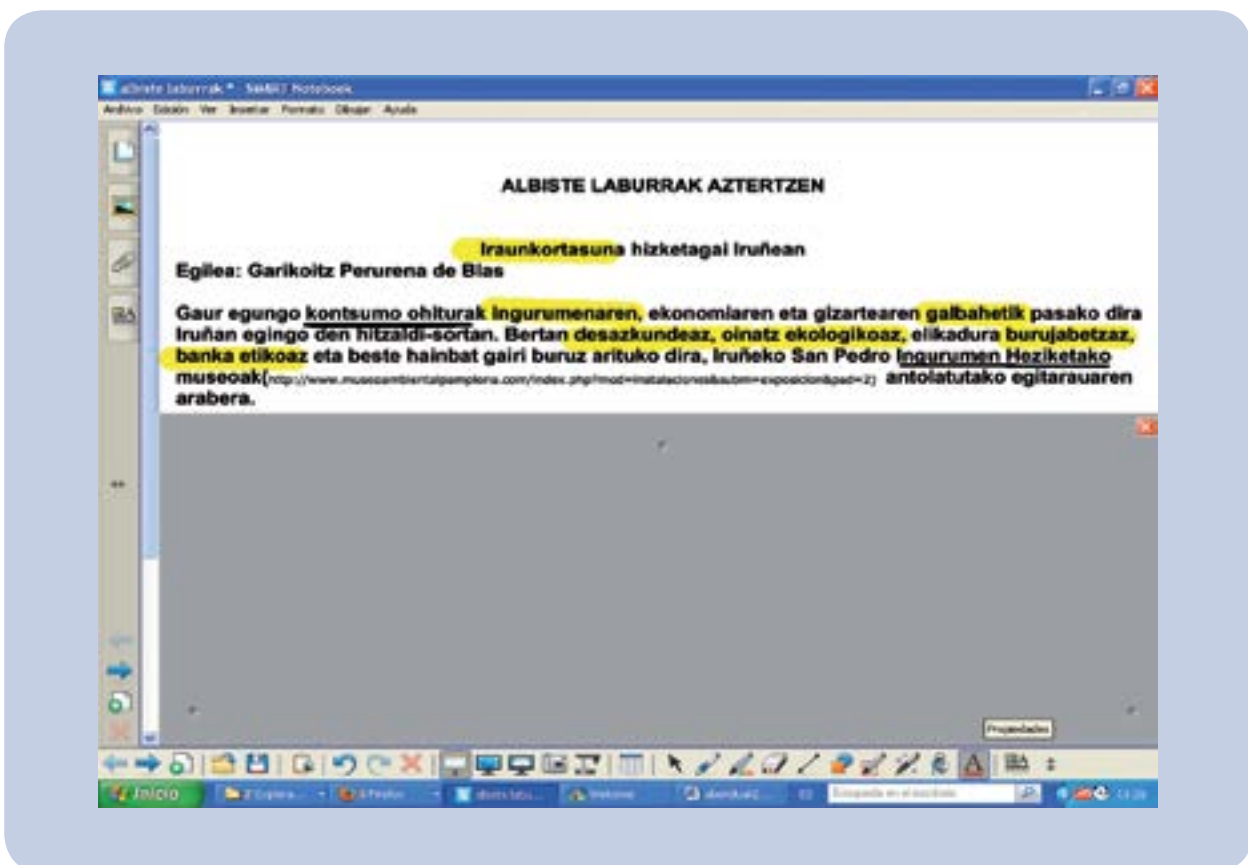
Autoebaluazioa / Irakurketa	Bai	Ez
Irakurri aurretik 1. Izenburuari erreparatu diot eta istorioarekiko loturak egiten saiatu naiz. 2. Testuak kontatuko dituenaren inguruko hipotesiak egin ditut. 3. Irudiari eta ipuinari buruzko hipotesiak egin ditut.		
Irakurtzen aritu naizenean 4. Ulertu ez ditudan hitzak edo zatiak ulertzeko berriz irakurri dut, polikiago edo laguntza eskatu dut (irakasleari, hiztegia...). 5. Irakurtzen ari naizela, irakurritakoa laburtzeko gai izan naiz. 6. Gertaerak aurreratzeko gai izan naiz.		
Irakurri eta gero 7. Narrazioaren gaia bereizten dut. 8. Narrazioaren mezua bereizten dut. 9. Narrazioaren ondorioa bereizten dut. 10. Egileak kohesioa lortzeko erabiltzen duena ulertzen dut (hiru atalak, elkarriketa-gidoiak, juntagailuak, denbora antolatzaileak). 11. Testuaren erregistroa ezagutzen dut. 12. Ipuinaren ideia orokorrak laburtu ditut. 13. Testua ulertu eta gero, beste egoera batzuetara aplikatu dezaket. 14. Nire iritzia azaldu dut, arrazoiak emanez. 15. Egoera berri batekin beste ipuin bat idatzi dut.		

Irakurketa: autoebaluazio txantiloia

- Interneteko baliabideak erabili informazio iturri gisa eta irakurketa-jardueren euskarri gisa.
- Web 2.0ko tresnak erabili irakurketa-jardueren euskarri gisa. ADIa (Arbel Digital Interaktiboa), esaterako, testuak elkarrekin irakurtzeko erabil daitezke, lexiko berria koloretan nabarmenduz, paragrafoen esanahia laburbilduz...

Aplikazio digitala PISA probekin praktikatzeko

ADla erabiltzen ulermena lantzeko jardueretan

Ikastetxea. Liburutegia

Ikasteko irakurketa garatzeari dagokionez, maiatzaren 3ko 2/2006 Lege Organikoak, 113. artikuluan, honako hau zehazten du eskola-liburutegien eginkizuna dela eta: “Eskolako liburutegiak lagungarriak izango dira irakurketa sustatzeko, eta ikasleek gainerako arloak eta jakintzagaiak ikasteko informazioa eta beste baliabide batzuk lortzeko eta horien erabilera kritikoan prestatzeko.”⁷

Eskola-liburutegiak, eskola-orduetan erabiltzen denean, **ikasle guztiek informazioa eskuratzeari dagokionez aukera berdinak izatea bermatzen du**, ikasleen artean egon litezkeen aldeak berdindu eta ikasteko baliabideak demokratizatu egiten baititu. Eskola orduetatik kanpo zabalik egoteak, berriz, zabaldu egiten dizkio ikasteko aukerak eskola-elkarte osoari.

Liburutegia antolatzean, bestalde, **denbora tarreak eta guneak** aurreikusi behar dira, ikasleek eta irakasleek ikasteko eta irakasteko prozesuetan txertatutako jarduerak bertan egiteko, eta gune hori beste baliabide didaktiko baten gisa erabiltzeko.

Leku atsegina eta erakargarria izan behar du, ikasleek elkarrekin egoten eta lankidetzan aritzen ikas dezaten. Bestalde, **eremuka antolatuta** egon behar du; eta, hala, gune aproposak eduki isilik irakurtzeko, taldeka aritzeko, informazio inprimatua nahiz digitala bilatzeko...

Eskola-liburutegiek ikastetxeko kide guztien esku jartzen dituzte **eskolan landu eta erabiltzen diren hizkuntzetan** idatzitako dokumentu analogiko eta digitalak, eta informazioa eskuratzeko aukera ematen dute —batez ere, gure gizartean presentzia urriagoa duen hizkuntzan idatzitako testuei dagokienez—. Informazioa kudeatzea askoz konplexuagoa da egun, aldaketak izan direlako bai informazioaren kantitatean bai kalitatean.

Liburutegi-arduradunaren eta irakasleen arteko elkarlanari esker, ikasleek gero eta gaitasun handiagoa izango dute **ikas jarduera zehatzei lotutako informazioa erabiltzeko eta komunikatzeko**. Halaber, ikastetxeko liburutegia erabiltzeak beste edozein liburutegitan ere autonomoak izaten laguntzen die ikasleei.

Liburutegi-arduradunak, irakasleekin adostuta, **planifikatuko du liburutegiaren erabilera** ikasleek informazioa eskuratu, hautatu eta berrerabiltzeko behar dituzten trebetasunak garatze aldera.

Liburutegiak ikastetxearen dokumentu-funtsak biltzen dituen **dokumentazio-gunea** izan behar du. Horretarako, askotariko baliabideak eduki behar ditu (testu idatziak, ikus-entzunezkoak ...), hainbat eratako euskarri eta formatuetan; eta, hala, hainbat helburu eta xederi erantzungo dien irakurketa egiteko aukera eman.

Eskolan eta inguruan erabiltzen diren hainbat hizkuntzatan (euskara, gaztelania, ingelesa, frantsesa...) **idatzitako testuak** eduki behar ditu, eta irizpide horri lehentasuna eman materialen funtsa eguneratzeko eta hautatzeko orduan.

⁷ LOE. Hezkuntzako Lege Organikoa 2/2006, maiatzaren 3koa. 113.3 artikulua.

Beharrezkoa da **ikastetxeko liburutegia eta gelako liburutegiak** lotzea bai funtzionamenduan, bai erabileran, bakoitzaren helburuak kontuan hartuz eta bien eginkizunak elkarrekin osatuz, ikasteko eta irakasteko prozesuei laguntzeko.

Ikasteko irakurketa garatzeko, komeni da curriculumeko arlo guztietan **liburutegia erabiltzea** eta askotariko informazio iturriekin lan egitea **eskatzen duten lan-proiektuak proposatzea**.

Errealitate berari buruz ikuspegi anitz ematen dituzten **askotariko materialak askotariko euskarrietan** kontsultatzeko, beharrezkoa da jasotako informazioa hautatzea eta laburtzea eta baita testuekiko jarrera bat hartzera, ikuspuntu kritikoa baliatuz.

Liburutegiaren erabilera ikasteko eta irakasteko prozesuetan txertatzeak prozesu horiek hobetzen eta informazioa ezagutza bihurtzen laguntzen du. Ikuspuntu horren arabera, eskola-liburutegiak lagun dezake bai irakasleen metodologia aldatzen, eta bai ikasleen autonomia eta ikasten ikasteko gaitasuna garatzen ere.

Ekimenak eta jarduerak

Ikasteko xedez eskola-liburutegiaren testuinguruan egiten den irakurketak hau eskatzen du: liburutegi-arduradunak irakasleekin elkarlanean gidatzea ekimena. Horretarako, hainbat jarduera proposatu eta kudeatu behar dira. Besteak beste, honako hauek aipa daitezke:

- Elkarlana bultzatu liburutegi-arduradunaren, irakasleen, Guraso Elkartearen eta ikastetxeko beste kide guztien artean, liburutegia leku partekatua izan dadin eskola-elkarteko kide guztientzat.
- Liburutegiaren kudeaketari dagokionez, ardurak banatu eskola-elkarteko eragile guztiek parte har dezaten.
- Bai eskola-ordutegiaren barruan, bai eskola-ordutegitik kanpo, ahalik eta gehien zabaldu liburutegiaren ordutegia, ikas jarduerak egiteko leku irekia izan dadin.

Intef. Irudien bankua

- Protokolo bateratua adostu irakasle zein ikasleentzat, liburutegiko baliabideak eta guneak erabiltzeko. Bertan, gutxienez, honako hauek zehaztuko dira:
 - Liburuak mailegatzeko araudia.
 - Liburutegiko guneak erabiltzeko araudia.
 - Erabiltzaileen jokabideen inguruko araudia.
- Hainbat jarduera antolatu liburutegi-arduradunaren gidaritzapean, ikasleek espazio hori eta beraren antolaketa ezagutzeko, bertako materialak eta baliabideak erabiltzen ikasteko, bertan zer-nolako dokumentuak biltzen diren jakiteko eta dokumentu horiek guztiak erabiltzeko prozesuak ulertzeko.⁸
- Jarduerak proposatu dokumentu-baliabideak sailkatzeko sistemaren inguruan, ikasleek iker dezaten baliabide horiek sailkatzeko, katalogoak antolatzeko... irizpideen inguruan.
- Gelako liburutegia sortu liburutegi-arduradunak aurrez hautatutako liburu eta dokumentuekin, eta aldiro eguneratu. Bertan bilduko dira gelan ikasgai guztietan proposatzen diren ikaskuntza-jarduerak egiteko behar diren kontsulta-liburuak.

⁸ ARELLANO, V. (2002): Liburutegia eta ikaskuntza autonomoa. Nafarroako Gobernua. Blitz 3: http://dpto.educacion.navarra.es/publicaciones/pdf/autonomo_e.pdf (2013ko irailean berriku-sia).

- Ikasgai guztietan, lan-proiektuak proposatu (proiektu globalak, diziplinartekoak, solidarioak, kooperatiboak...), eta, haietan, aukera eman ikasleei askotariko dokumentuak kritikoki irakurrita ezagutza berria eraikitzeko, banaka zein taldeka. Horretarako, ikasleek honako hauek egin behar dituzte:
 - Askotariko informazioa bilatu, era askotako euskarrietan.
 - Mota askotako informazio-iturriak erabiltzen ikasi.
 - Dokumentu egokiak hautatu, eskuartean dutena egiteko iturri gisa.
 - Dokumentu horietako informazioa ulertu.
 - Dokumentu horietatik proiekturako informazio egokia atera.
 - Hautatutako informazioa berregin eta berrantolatu.
 - Ikerketaren emaitza jakinarazi, komunikatu.
 - Bai prozesua, bai proiektuaren emaitza ebaluatu.
- Ikasleei eta irakasleei eskola-liburutegiko nobedadeen berri eman, hainbat estrategia erabiliz:
 - Toki finko bat prestatu, liburu eta material berriak erakusteko.
 - Informazio-buletina argitaratu hilero, familientzat eta irakasleentzat.

Familia eta ingurua

Hezkuntzaren Lege Organikoak xedapen orokorretan honako hau dio: “Familiek hertsiki lagundu eta seme-alaben eguneroko lanaz eta ikastetxeetako bizitzaz arduratu behar dute.”⁹ Hau da, azpimarratu egiten du familien eta ikastetxeen arteko lankidetzaz funtsezko elementua dela ikasleek eskola-arrakasta lortzeko.

Halaber, nazioartean, estatuan zein autonomia erkidegoetan egin diren ebaluazioek ondorioztatu dute familiaren esku hartzea ikasleen eskola-arrakastaren edo porrotaren eragileetako bat dela eta, horrez gain, gurasoek ikasketa maila altua izatea lotuta dagoela ikasleek irakurtzeko gaitasunean puntuazio altua izatearekin. Beraz, ikastetxeak inplikatu egin behar ditu familiak ikasteko helburuz egiten diren irakurketa-jardueretan, eta aukera eman behar die ikastetxearekin lankidetzan aritzeko.

Inguruari dagokionez, berriz, indarrean dagoen curriculum markoak, Oinarrizko Gaitasunen garapenera lotutako planteamendutik abiatuta, aintzat hartzen du testuinguru formal eta arautuetan ez ezik, testuinguru ez arautuetan ere —formalak zein ez formalak— ikasten dela. Beraz, eskolatik eta familiatik harago doan ekimena da heziketa; eta, egun, hiri, ingurunea, heziketarako eragile eta hezitzaile bihurtzen da. “Hiri hezitzaileak”¹⁰ kontzeptuaz hitz egiten da, eta inguruak eskaintzen dituen baliabideak modu planifikatuan erabili behar dituzte ikastetxeek.

Ikasteko irakurketa hobetzeko, ikastetxeak familiek parte hartzea sustatu behar du, batetik, zenbait ekimenetan orientabideak eta laguntza eskainiz; eta bestetik, haien ekarpenak jasoz eta ikastetxera eramanez.

Ikastetxetik kanpo, inguruak ere ikasteko baliabide askotarikoak eskaintzen ditu (liburutegiak, museoak, erakusketak...). Ikastetxeari dagokio baliabide horiek erabili eta eskolan txertatzea, oso baliagarriak baitira ikasleak hezitzeko.

Familiek ere ingurua baliatu behar dute; eta, hala, udalak, herriak, auzuneak... zer-nolako proposamenak eskaintzen dituen jakin eta proposamen horietan parte hartu. Ikasbide aproposa da hori seme-alabei irakurtzeko gaitasuna hobetzen laguntzeko, umeen, nerabeen zein helduen herritartasuna bultzatzeko eta familiako elkarbizitza errazteko.

Goian esandako guztia kontuan hartuta, beraz, ikastetxeari dagokio hauek egitea:

- Lankidetzaz proposamenak diseinatzea eta antolatzea ikasleen familiekin.
- Inguruak eskaintzen dituen heziketa-baliabideen berri izatea eta baliabide horiek baliatzea.
- Aldian-aldean, familiei informazioa helaraztea.
- Familiek ikastetxean parte hartzea sustatzea.
- kanpoko erakundeek (udala, kultura-elkarteak, gizarte zerbitzuak...) ikastetxean esku hartzea sustatzea.

⁹ LOE. Maiatzaren 3ko 2/2006 Lege Organikoa.

¹⁰ Herritarren gunetzat hartuta, ikusteko lekuak, bertatik pasatu eta bertan egoteko eta elkarrekin komunikatzeko hiriak. Elkarrekin ikasi eta elkarri irakasteko lekuak: http://www.bcn.es/edcities/aice/estaticues/espanyol/sec_educating.html.

Ekimenak eta jarduerak

Familien partaidetza bultzatzeko eta inguruko erakundeek eskaintzen dituzten baliabideak baliatzeko, honako jarduera hauek egin ditzake ikastetxeak:

- Familiei eskatu zehatz eta modu eraginkorrean seme-alabei lagun diezaieten irakurtzeko gaitasuna garatzen. Hartara, lankidetzak-kontratuak edota irakasleen eta ikasleen arteko lankidetzak-konpromisoak proposa daitezke.

(IES.....BHI)

Irakurtzeko gaitasuna hobetzeko eta tutoreari laguntzeko asmoz, honako honen bidez, nik/guk, , ikastetxe honetan mailan ari den ikaslearen amak/aitak/arduradunak, behean adierazitakoak betetzen saiatuko naizela/ garela adierazten dut/dugu:

- Kontuan hartuko ditut/ditugu irakurketa lantzeko ikastetxeak eman dituen aholkuak.
- Ikasteko eta irakurtzeko leku aproposa prestatuko dut/dugu.
-
-

Sinadurak eta data

Aita/ama/arduraduna

Tutorea

Kontratua familiekin (eredu bat)

- Familiei orientabideak eman seme-alabei ikaskuntza-testuak modu eraginkorrean irakurtzen lagun diezaieten.

Zer egin dezaket seme-alabek irakur dezaten?

- Lagundu, ez behartu.
- Eskolako lanen jarraipena egin.
- Irakurtzeko leku lasaia eta giro egokia prestatu.
- Egitekoak antolatzen lagundu: denbora, liburuak...
- Interesa erakutsi semeak edo alabak egiten duenez, ezagutzak eta liburuak partekatuz, interneten informazio bilaketak eginez...
- Adi egon eta zalantzak argitzen lagundu.
- Informazio- eta kontsulta-lan egokiak aukeratu.
- Askotariko informazio-iturriak erabiltzeko aukera eman etxean.
- Interneten lagundu eta elkarrekin nabigatu.

Zenbait orientabide

- Ikastetxeko liburutegiarekin lankidetzan, curriculumeko ikasgaiak lantzeko aproposak diren irakurgaien eta materialen zerrendak¹¹ prestatu familiek aukera izan dezaten haiek etxean irakurtzeko.

Curriculumeko arloak: irakurketa materialak

- Familiekin egiten diren tutoretza-bileretan, irakurtzeko gaitasuna garatzeko orientabideak eman, eta proposamen eta jarduera zehatzekin osatu.¹²
- Gurasoen Elkarteari (IGE) eskatu esku-hartzeko ikasten ikasteko irakur-jarduerak garatzeko ekimenetan (materialak eta baliabideak erosi, material-hautaketan parte hartu...).
- Ikastetxeko webgunean edo ikasgelako blogean gune bat sortu familiek parte har dezaten. Bertan, ikasgaiak lantzeko material osagarriak partekatu ahal izango dituzte beste guraso batzuekin.
- Inguruko eskaintzaren berri izan, eta irakurtzeko gaitasuna garatzen laguntzeko ekitaldirik egokienak aukeratu, eta ikasleek haietan parte hartzea eta familiek laguntzea bultzatu.
- Inguruko kultura-proposamenei buruzko informazioa helarazi seme-alabekin parte har dezaten haietan (udal liburutegiak, erakusketak, era askotako ekitaldiak...).
- Erakundeei (udala, udal liburutegia...) eskatu ikastetxeko ohiko jardueretan parte hartzeko.

¹¹ <http://sites.google.com/site/materialesparaleer/home>.

¹² *Bikoteka irakurtzen. Familiei orientabideak.*

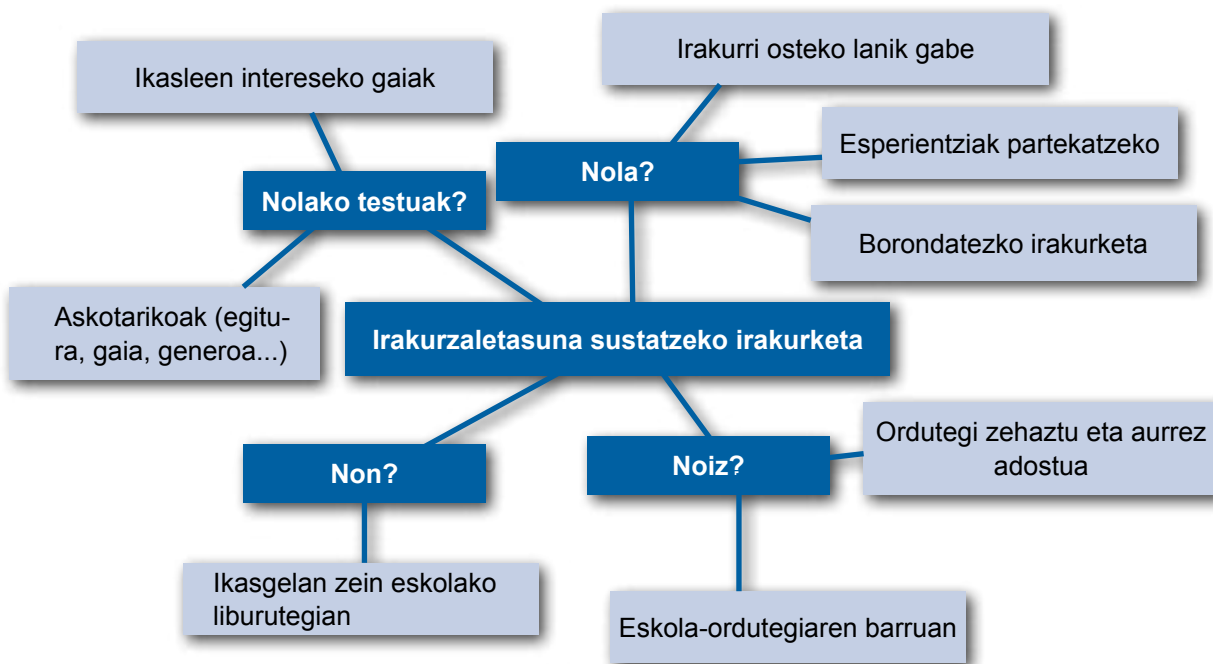

Bilboko Alondegiko mediatekaren webgunea

Hezkuntza-proiektuak. Guggenheim museoa

irakurtzeko toki atsegina eta erlaxatua edukitzea, irakurritakoaz hitz egitea, irakurketa ez lotzea irakurri osteko eskolako lanekin...

Aldagai horiek laguntzen diote **irakurketari komunikazio-egintza borondatezkoa, autonomoa eta atsegina** izaten; eta zehazten dute zer bidetatik transmititu behar den irakurtzeko zaletasuna.

Liburuak **hautatzeko askatasuna** behar-beharrezkoa da irakurtzea jarduera atsegina izateko, eta eskatzen duen kontzentrazioa eta ahalegina probetxuzkotzat jotzeko. Irakurgai anitz eta askotarikoak eskura izateak aukera ematen du ikasleentzako motibagarriak diren liburuak, eta euren interesekin, zaletasunekin, irakur mailarekin... bat datozenak, proposatzeko, bai eta irakurtzeko zailtasunak dituzten ikasleei material egokiak eskaini ahal izateko ere. Beraz, zenbat eta zabalagoa izan irakur materialen eskaintza, orduan eta handiagoa irakurtzeko zaletasuna sustatzeko aukera.

Baina **irakurgaiak norberaren irizpideen arabera aukeratzeko**, norberaren gustua garatzea irakaslearen laguntza eta gidaritza eskatzen duen prozesua da, ikasleak, pixkanaka-pixkanaka, gero eta modu autonomoagoan jokatzen hasi arte.

Komeni da irakurtzeko **toki atsegina eta eroso prestatzea**. Ikasleei proposa dakieke, esaterako, irakurketa-espazio hori diseinatzen laguntzea.

Ikastetxe bateko irakurketa txokoa

Bakarrik nahiz beste batzuekin batera irakur daiteke. Irakurteak aukera ematen du norberaren buruarekin gogoeta egiteko, bai eta beste batzuekin batera irakurritakoaren gaineko ideiak, emozioak, iritziak, sentimenduak eta sentsazioak partekatzeko ere. Hartara, beharrezkoa da irakurketen inguruan hitz egiteko jarduerak diseinatzea, hala nola liburuak maileguan uztea, edo liburuak aholkatzeko aukera ematea, irakurle-taldeetan parte hartzea, boz gorako irakurraldiak egitea, norberaren zaletasunen inguruan solasean aritzea, irakurritakoaren inguruan aritzea liburuak hizpide hartuta...

Ikastetxean egin ohi den irakurketa, gehiegitan, irakurri osteko jarduerekin (fitxak, laburpenak, probak, hitzen zerrendak, glosarioak...) lotzen da, batez ere irakurritakoaren gaineko kontrola egiteko. Espazioak eta momentu egokiak bilatu behar dira ikasleek **eskola-jarduerekin lotzen ez den irakurketa** egin dezaten.

Irakurlearen dekalogoa

Irakurketa dela eta, guk, "irakurleok", geure egiten ditugun eskubideak, sarritan, eragotzi egiten dizkiegu gazteei; haiengan irakurtzeko zaletasuna sustatu nahi badugu, aitortu egin beharko genizkieke eskubide hauek:

1. Ez irakurtzeko eskubidea.
2. Orriak pasatzeko eskubidea.
3. Liburua ez amaitzeko eskubidea.
4. Berrirakurtzeko eskubidea.
5. Edozer irakurtzeko eskubidea.
6. Edonon irakurtzeko eskubidea.
7. Edonola irakurtzeko eskubidea.
8. Liburuak gaineratik irakurtzeko eskubidea.
9. Ozen irakurtzeko eskubidea.
10. Isilik egoteko eskubidea.

Nobela bat bezala. Daniel Pennac

Ekimenak eta jarduerak

Irakurzaletasuna garatzeko, irakurketak lehenetasunezko hezkuntza-ekimena izan behar du, eta ikastetxeko kide guztien lan koordinatua eta sistematizatua behar du. Hartara, era honetan jokatu behar da:

- Irakasle guztiak inplikatu irakurzaletasuna bultzatzeko ekimenetan; izan ere, irakurmena ez dagokio ikasgai jakin bati: eskola-elkarte osoa da irakurtzen duena, eta irakurtzera bultzatzen duena.
- Irakasle guztien eginkizuna indartu irakurketa-erreferente gisa. Irakasleek irakurtzen dituzten liburuen inguruan hitz egiten badiete ikasleei, irakurritakoaz hitz egiten badute, irakurketa-erreferentzia hori erreferentzia izan daiteke ikasleentzat, eta irakurle ibilbidea eraikitzen lagunduko die.
- Irakurtzeko gune eta giro aproposak planifikatu ikasgelan, liburutegian, berariaz egokitutako beste txoko batzuetan, patioetan... Gune horiek ikasleen laguntzarekin dinamizatu daitezke. Hori guztia egiteko, aurrekontuko diru partida bat esleitu behar da.
- Denbora-tarteak planifikatu eta erreserbatu, eta Oinarrizko Hezkuntzarako Curriculumaren Dekretuaren 12. artikuluan adierazitakoa martxan jarri: "Irakurketa ezinbesteko faktorea da

oinarrizko gaitasunak garatzeko eta komunikaziorako gaitasuna sendotzeko. Ikastetxeek ikasgai guztien hezkuntza-jardueran bermatu behar dute irakurketari eskainitako denbora, maila guztietan.”¹⁴

- Ikastetxeko irakurgaien funtsa aztertu eta handitu, liburutegi-arduradunarekin lankidetzan. Ikastetxeak askotariko testuak, eguneratuak eta ondo hautatuak eduki behar ditu, ikastetxean ikasi eta irakasten diren hizkuntzetan idatziak. Bilduman, testu-tipo askotarikoak eta hainbat euskarritan egon behar dute. Halaber, irakurtzeko zailtasunak dituzten ikasleentzako laguntza-sistemak ere eduki behar ditu.
- Inguruan presentzia txikiagoa duen hizkuntza ofizialean idatzitako liburuak behar beste daudela bermatu. Era berean, liburutegiak ikastetxean eta inguruan erabiltzen diren beste hizkuntzetan idatzitako testuak ere eduki beharko lituzke (ikasle etorri berrien hizkuntzetan...).

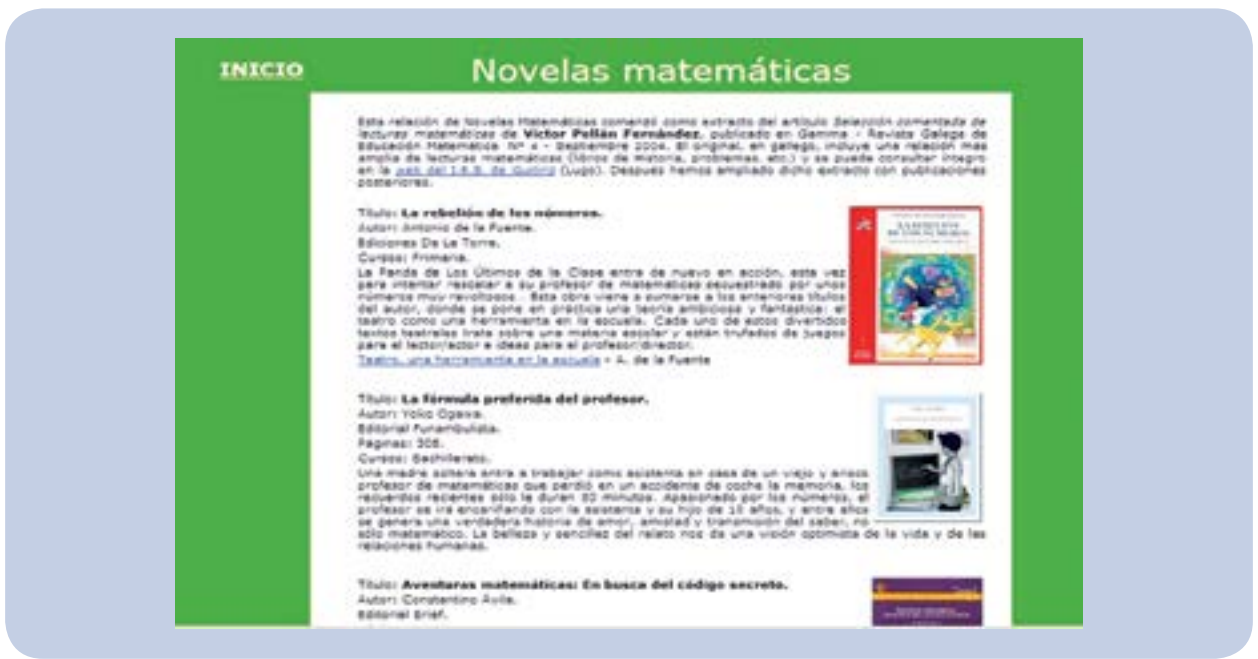
Literatura	0-3 urte 3 urteik aurrera 6 urteik aurrera 8 urteik aurrera 10 urteik aurrera 12 urteik aurrera 14 urteik aurrera Literatura unibertsala Literatura klasikoa
Ezagutza liburuak	0-6 urte 6-8 urte 8-12 urte 12 urteik aurrera
Zehar gaiak	0-6 urte 6-8 urte 8-10 urte 10-12 urte 12 urteik aurrera
Irakasle eta gurasoentzako liburuak	
A eredurako liburuak	Haur eta Lehen Hezkuntza DEH

EIBZ: Materialak. Nafarroako Hezkuntza Saila

- Irakurgaiak hautatzeko irizpideak adostu liburutegiko arduradunarekin batera. Irizpide gisa, besteak beste, honako hauek aipa daitezke: ikastetxean lantzen diren balioak kontuan hartzea, irakurleen motibazioa eta interesa, ikasleen iritzia, testuen kalitatea...

¹⁴LOE. Maiatzaren 3ko 2/2006 Lege Organikoa, 12. artikulua.

- Ikasgai guztien programazioan, askotariko irakurgaiak proposatu. Irakurzaletasuna ez dago zertan lotuta egon literaturarekiko edo literatur genero batekiko zaletasunari: beste testu-genero asko ere bereganatu ahal ditu, hala nola informazio-liburuak, entziklopediak, aldizkariak, komikiak..., bai inprimatuak, bai digitalak.

Lecturas con efectos secundarios (Germán Sánchez Ruipérez Fundazioa)

- Irakurgaiak eta liburuak hautatzeko irizpide pertsonalak zehazten laguntzen duten jarduerak diseinatu. Esaterako, titulu bakarra eman beharrean, liburu zerrendak eskaini daitezke, edo iruzkinak edota laburpentxoak eman proposatutako irakurgaien edukiari buruz orientatzeko...

Ezinebestekoak. Nerabeentzako liburuak (Galtzagorri Elkarte)

- Irakurketa-teknika eta -estrategia anitz planifikatu, irakurtzea beste helburu ez dutenak, hau da, irakurketari lotutako lan edo eskola-egitekorik ezarri gabe; izan ere, sarritan, eskolako lan horiek indargabetu egiten dute irakurketa, eta ikasleek interesa galtzea dakarte... Bestek beste, honako teknika eta estrategia hauek proposa daitezke:

- **Solasaldi literarioak.** Eskola-elkarteko kide guztiek parte har dezakete (irakasleak, ikasleak, gurasoak, langile ez-irakasleak...), eta koordinatu egiten dira irakurtzeko. Solasaldietan, irakurri ostean sortzen diren gogoetak, zalantzak, interes-guneak eta eztabaidak partekatzen dituzte. Gogoeta eta interpretazio guztiak dira baliagarriak, eta aberastu egiten dute testuaren zentzua.

Solasaldi literarioen metodologia simplea da:

- Parte-hartzaileek aurrez adostutako liburu bateko txatal bat irakurtzeko konpromisoa hartzen dute (50 orrialde inguru), eta atentzioa ematen dieten paragrafo batzuk aukeratzeko dituzte (lau edo bost).
- Egun eta ordu jakin batean elkartzen dira hautatutako txatalez hitz egiteko. Esku-hartzeko txandak adostu egiten dira, eta, beharrezkoa ikusten bada, moderatzailea izendatzen da.
- Parte-hartzaileek, liburuaren pasarte esanguratsuenetatik abiatuta, beren ikuspegiak eta iritziak plazaratzen dituzte. Ez dago ordena zehatzik testu txatalen inguruko iritziak emateko.
- Idazkariak aktan jasotzen ditu esku-hartzeak eta hausnarketak. Saioan zehar pertsonaien zein literatur tekniken edo gizarte-mugimenduen inguruko datu ezezagunik azaldu bada, norbaitek idatzi, eta, hurrengo tertulian, datu horiei buruzko informazioa ekarriko du taldekideei azaltzeko.

Ikaskuntza dialogikoa. Klasikoen irakurketa solasaldi literarioen bidez

- **Boz gorako irakurketa.** Irakasleak edota ikasleak egindako boz gorako irakurraldi on batek irakurketaz gozatzeko aukera ematen du; irakurtzen duenarentzat jarduera atsegina da, eta entzuten duenarentzat, gozagarria. Boz gorako irakurketa ikastetxeko liburutegian edota ikasgelan egin daiteke. Irakurriko diren testuak egoki hautatzeaz gain, planifikazioa eta praktika behar dira irakurraldia eraginkorra izan dadin.

- **Sei irakurle testu baten bila**¹⁵. Irakurketa-jarduera hau taldeka egiten da, ikasleak seiko taldetan bildurik. Taldekide bakoitzak zeregin bat du, irakurketa-xedeari lotua.

Irakasleak proposatzen ditu rolak:

- **Irakurlea.** Testua ozenki irakurtzen du. Ikasle guztiek dute testuaren kopia.
- **Detektibea.** Eten egiten du irakurketa ongi ulertzen ez dituen hitzak edo hitz "zailak" entzuten dituenengan.
- **Galdetzailea.** Entzun ahala, bere iritzi falta diren datuak galdetzen ditu. Testua behar bezala ulertu ahal izateko egin beharko lirakekeen galderak egiten ditu.
- **Kazetaria.** Testuaren atalak laburtzen ditu; taldekoen 'oroimen' gisa funtzionatzen du.
- **Jakintsua.** Bere iritzi interesgarriak diren beste ideia, informazio edo datu batzuekin erlazionatzen du irakurketa.
- **Igarlea.** Irakurleak, momentu jakin batean edo amaiera baino lehen, utzi egiten dio irakurtzeari, eta igarleak igarri egin behar du zein den atal horren edo testuaren amaiera.

Liliana Tolchínsky, Mabel Pipkin

¹⁵Aula de Innovación Educativa, n. 39, pp. 15-19.

- **Giza-liburuak.**¹⁶ Proposamen honek entzuleekin lotzen ditu hitzak eta irakurketa. Ekimenean parte hartzen duen irakurleak pentsatu behar du liburu bat izateko gustatuko litzaiotkeen. "Giza liburuak", testu horren inguruko ulermen lana egin ondoren, buruz ikasten du, eta beste pertsona batzuei erreziatzen die. Parametro askoren arabera aurrez planifikatutako eta antolatutako ekimenean txerta daiteke jardura hau; esaterako, literatur testuak hautatu daitezke eta egun berezia antolatu "giza-liburuek" ikasitako pasarteak beste parte-hartzaileei erreziatzeko...

- Ikastetxearen parte-hartzea bultzatzen duten jardura orokorrak antolatu, irakurtzeko zaletasuna garatzeko. Besteak beste, hauek aipa daitezke:
 - **Lehiaketak.** Literatur esloganak, irakurketaren inguruko horma-irudien lehiaketak...
 - **Bisitak** liburutegietara, liburu-dendetara...
 - **Egun berezietako ospakizunak:** Euskararen Nazioarteko Eguna (abenduaren 3an), Liburuaren Eguna (apirilaren 23an), Ingurugiroaren Eguna (ekainaren 5ean), Hizkuntzen Europako Eguna (irailaren 26an)...
 - **Topaketak idazleekin edo irudigileekin** irakurritako liburuez hitz egiteko.

Ikastetxea. Liburutegia

Liburutegiak, ikasgelatik kanpoko espazio gisa, irakurketaren alde lan egiteko aukera ematen dio eskola-elkarteari. Funtsezko eginkizuna du irakurzaletasunaren garapenean, ikasleek nahierara irakurri, arakatu, aztertu edo baztertu ahal dituzten testu, liburu eta baliabide asko jartzen baititu haien esku, doan. Irakurzaletasuna sendotzeko abiapuntua, hein handi batean, irakurlea irakurtzeko libre dela onartzea da.

¹⁶Fahrenheit 451 proiektua: <http://www.personaslibro.org/>.

Liburutegiaren helburuak ikastetxeko agiritan jaso behar dira; batez ere, Hizkuntza Proiektuan Hobekuntza Planean, Hizkuntza Normalkuntza Proiektuan, Urteko Planean... Izan ere klaustroak bere egiten dituen dokumentuak dira, eta ikastetxea antolatzen laguntzen duten egitasmoak eta jarduerak biltzen dituzte.

Liburutegiak era askotako materialak eduki behar ditu, irakurtzeko denbora eta eremuak eskaini, eta irakur jarduerak dinamizatu, ikasleen eta haien inguruko irakurtzeko zaletasuna pizteko.

Irakurzaletasuna garatzen laguntzeko, **liburutegiko materialek askotarikoak izan behar dute**, formari zein edukiari erreparatuta. Horrenbestez, material inprimatua eta ikus-entzunezkoa, euskarri digitalean eta analogikoan eduki behar ditu, bai eta irakurtzeko zailtasunak dituzten ikasleentzako baliabideak ere. Beharrezkoa da era askotako estrategiak martxan jartzea ikastetxeko kide guztiek ezagut ditzaten bertan bildutako dokumentuak.

Materialen funtsa sortzeko, **baliabideak ondo hautatu behar dira**, eskola-elkartearen (gurasoak, ikasleak, irakasleak, langile ez-irakasleak...) interesak eta eskaerak kontuan hartuta eta elkarteen eta liburutegien aholkularitzaz baliatuta, ikastetxearen beharrianak asetze aldera.

Hainbat hizkuntzatan (euskara, gaztelania, frantsesa, ingelesa, ikastetxeko eta inguruko beste hizkuntzak...) idatzitako testuak eduki behar ditu, eta irizpide horri lehentasuna eman materialen funtsa eguneratzeko eta hautatzeko.

Liburutegiak ikasleak eta irakasleak modu sistematikoan bertaratzeko aukera eman behar du, bai **eskola ordutegiaren barruan**, bai **eskola ordutegitik kanpo**. Eskola orduetatik kanpo liburutegia zabalik egoteak zabaldu egiten dizkio aisialdirako aukerak eskola-elkarteari.

Leku atsegina eta erakargarria izan behar du, ikasleek elkarrekin egoten eta lankidetzan aritzen ikas dezaten. Bestalde, eremutan antolatu behar da; eta, hala, gune aproposak eduki isilik irakurtzeko, idazleekin topaketak egiteko, informazioa sarean bilatzeko, solasaldi literarioak egiteko...

Hemen proposatzen diren ekimen eta jarduera asko liburutegian zein ikasgelan gara daitezke; betiere ikastetxearen antolakuntzaren arabera. Hala, ikastetxeak lanaldi osoko liburutegi-arduraduna baldin badu, hark hartuko du —betiere irakasleekin lankidetzan— atal honetan aipatzen diren ekimen eta jarduera guztiak diseinatzeko eta planifikatzeko ardura. Liburutegiak ordutegi murriztua baldin badu, ordea, liburutegiaren ardura hartzen dutenek (gurasoak, irakasleak, langile ez-irakasleak...) bete ditzakete hemen proposatzen diren jarraibideak.

Liburutegia dinamizatzeko ardura hartzen duenak **bateratze puntuak** bilatu behar ditu **irakasleekin**, irakurtzeko gaitasuna garatzen laguntzeko jarduerak elkarrekin egiteko.

Liburutegian egingo diren **irakurketa-jarduerak askotarikoak eta erakargarriak** izan behar dute, irakurleak motibatuzko xedez; eta era askotako taldekatzeak egiteko aukera eman behar dute.

Liburutegi-arduraduna, irakasleekin lankidetzan, askotariko xedeei erantzungo dieten **jarduerak** proposatzen saiatuko da, betiere haiek **testuinguru batean txertatuta**. Jarduerak, bestalde, hainbat hizkuntzatan eta euskarri baten baino gehiagotan egingo dira.

Ekimenak eta jarduerak

Liburutegiaren esparruan, irakurzaletasuna garatzeak eskatzen du irakurketa liburutegi-arduradunak bideratzea, irakasleekin elkarlanean. Hartara, jarduera hauek proposatu eta kudea ditzake.

- Ikasgelako liburutegiak sortzen lagundu. Horretarako, liburuak hautatuko ditu eta aldiro eguneratuko. Gelan, hainbat jarduera egin daitezke, hala nola liburuak aurkeztu eta, bat hautatuta, ikasleei hautaketaren zergatiak azaldu, irakurgaien txatalak irakurri eta ikasleak gainontzekoa irakurtzera animatu...
- Ikastetxeko liburutegi-funtseko nobedadeen berri eman ikasleei eta irakasleei. Horretarako, estrategia hauek erabil daitezke:
 - Ahozko aurkezpenak egin material berriak ezagutarazteko
 - Liburutegian, toki finko bat prestatu azken nobedadeak erakusteko.
 - Familientzako eta irakasleentzako informazio-buletina idatzi, hileroko esaterako, eta posta bidez helarazi edo ikastetxeko web gunean ikusgai jarri...

Intef. Irudien bankua

- Solasaldi literarioak antolatu liburutegian, aldiro, eta modu sistematikoan.

Solasaldi literarioak

- Ulermen kritikoa garatzea, gogoeta sustatzea eta elkarriketa bultzatzea da solasaldi literarioen helburua.
- Liburutegi-arduraduna da moderatzailea.
- Ikasleak dira irakurketa dialogikoaren protagonistak.
- Liburutegi-arduradunak bost bat testu (liburu) aukeratzen ditu, taldearen ezaugarrien arabera.
- Taldeak, aurrez aurkeztutako liburuetako bat aukeratuta, hurrengo saiorako orrialde kopuru jakin bat irakurtzeko konpromisoa hartzen du.
- Irakurleak testua irakurri eta atentzioa eman dion paragrafo edo testu txatalen bat aukeratzen du.
- Hurrengo saioan, hautatutako pasarteei buruz hitz egiten dute irakurleek; talde handian azaltzen dute zergatik hautatu duten pasarte hori.
- Eztabaidatu egiten da irakurritakoaz. Denek hartzen dute parte, iritzi guztiak dira baliagarriak.
- Moderatzaileak zaintzen du parte-hartzaileen interakzioa, bata bestearekiko errespetuz jokatzeko dutela bermatzeko.

- Topaketak antolatu idazleekin edo irudigileekin, haien liburuez aritzeko. Topaketari behar besteko garrantzia eman behar zaio, eta, horrenbestez, ondo prestatu behar da: liburuari buruzko iritziak bildu, liburuak sorrarazitako sentimenduak eta gogoetak adierazi, idazlearekin edo irudigilearekin egingo den saiorako galdetegia denen artean prestatu...

Intef. Irudien bankua

- Bultzatu parekoen artean liburuak gomendatzeko jarduerak. Horiexek izaten dira, sarritan, jarduerarik eraginkorrenak; izan ere, ikasleek interesen unibertso bera partekatzen dute. Gainera, liburuak aurkezten duen ikasleak ideiak laburtzeko, azalpenak emateko eta ahoz adierazteko gaitasuna garatzen du. Gomendioak aurrez aurre egin daitezke edo internet bidez.

- Askotariko gaien inguruko erakusketak egin hainbat irizpide edo xederen arabera: idazleen edo irudigile jakin baten liburua, jai ospakizunen edo egun seinalaturen bat, efemerideak, inguruko kultura-ekitaldiren bat, hedabideetako albiste nabarmenen bat...

- Efemeride eta egun berezi batzuetan, jarduerak garatu ikasgelan gutxiago jorratzen diren alderdiak lantzeko. Gainera, eskola-elkarte osoak har dezake parte eta, hala, jarduera motibagarriagoa bihurtu:
 - Euskararen Egunean, esaterako, literatur testuak irakurri eta entzun, errezitaldiak antolatu...
 - Bioaniztasunaren Nazioarteko Egunean, esaterako, desagertzeko arriskuan dauden animalia espezieak mundu-mapa erraldoi batean kokatu; informazioa biltzen duen horma-irudia egin ura aurrezteko aholkuekin, edo energia berriztagarrien inguruan...
 - Bakearen Egunak, berriz, aukera ematen du gatazka eta gerra bizi dituzten herrialdeetako protagonistak dituzten liburuak aurkezteko...
- Irakurritako testuak moldatzeko eta berridazteko proposamenak bultzatu, "Literatura Tailer"etan egiten direnen gisakoak. Hala ere, kontuan hartu behar da irakurketa eta idazketa oso lotuta dauden arren,¹⁷ irakurri ostean idaztera behartzeak, sarritan, arrisku bat ekar dezakeela: ikasleak irakurtzea beste helbururik ez duen irakurketatik urruntzea, alegia.

"Nonbait irakurri dut, ez dut gogoratzen non baina, literatura tailerrek, nik nahiago sormen tailerrak esan, duten eginkizuna dela idaztearen artean trebatu nahi dutenak informatzea, motibatzea eta haiei irakastea. Ez nintzateke zintzoa izango hori horrela ez dela esango banu, baina horrelako tailerretan, nire ustez, batez ere, lagundu egiten da; izan ere, era guztietako istorioak asmatzeko joera erabatekoa, ia erortzeraino eramaten duena ez badago, hau da, norberaren motibaziorik ez badago, ezer gutxi egin dezake nire lekuan dagoen batek".

Rodolfo Tornello

- Boz gora irakurri askotariko testuak, era askotako euskarrietan. Irakurtzeko era honek ondo planifikatuta egon behar du, bai guneei, bai denborari dagokienez; eta ikasleen intereseko testuak proposatu .

Boz gorako irakurketa

- Jarduera hau liburutegian egiten da.
- Liburutegi-arduraduna eta irakaslea dira arduradunak.
- Liburutegi-arduradunak aukeratzen ditu testuak.
- Irakasleak irakurketa adierazkorra egiten du.
- Irakurketak 10-15 minutu irauten du.
- Irakurketa eten egiten da gertatuko denaren inguruko hipotesiak egiteko, emozioa, irrika eta interesa sorrarazteko.
- Entzutea eta irakurtzen segitzeko nahia sortzea da helburua.

¹⁷ <http://escribificcion.blogspot.com.2009/02/que-es-un-taller-literario.html>.

- Testuak irakurri eta dramatizazioak, errezitaldiak eta antzezpenak egin, testuetara modu kooperatiboan hurbiltzeko.

Familia eta ingurua

Irakurtzeko zaletasunak, oinarrian, irakurketaren esperientzia bikarioa du, hau da, besteren bitartezko esperientzia, irakurle trebeek irakurtzeko gai ez direnei irakurtzea, alegia, testuak deszifratzen ez dakitelako edota testuak bakarrik ulertzeko gauza ez direlako. Horregatik, errazago sendotuko da irakurzaletasuna irakurtzea ohikoa den eta era askotako testuak (liburuak, aldizkariak, egunkariak, testu digitalak...) irakurtzen dituen familia giroan.

Bestalde, ikastetxean parte har dezaketen kanpoko erakundeek bultzatutako ekimenek ere lagun dezakete irakurzaletasuna garatzen, batez ere, familiei eta ikastetxeari esku-hartzeko aukera ematen bazaie.

Atal honetan, orientabideak eskaintzen dira eta jarduerak eta adibideak aurkezten dira ikastetxearen, familiaren eta inguruaren arteko lan partekatua sendotzeko.

Irakurzaletasuna sendotzeko, behar-beharrezkoa da **familien eta ikastetxeen arteko lankidetz**a. Horregatik, ikastetxeak inplikatu egin behar ditu familiak helburu hori lortzeko egiten diren irakurketa-jarduera guztietan. Tutoretza-bilerak, tutorearekin egiten diren banakako bilerak, ikastetxeko informazio-orriak eta jakinarazpenak baliatu daitezke ikastetxean egiten diren ekimenen inguruko informazioa eman eta familiei laguntza eskatzeko, bai irakurzaletasunaren inguruko ekimenak antolatzeko, baita ekimen horiek garatzeko ere.

Ikastetxeari dagokio, liburutegiarekin batera, **familiekiko lankidetz**a proposamenak garatzea eta antolatzea, bai eta haiei eskolan esku-hartzeko aukera ematea ere.

Ikastetxeak jakin behar du zer-nolako baliabideak eskaintzen diren inguruan, eta parte hartu behar du ekimen horietan eta haiek baliatu. Horrez gain, erakundeei laguntza eska diezaieke baliabide materialak eman ditzaten eta ikastetxean bultzatzen diren ekimenetan parte har dezaten.

Ikastetxeak, horrez gain, **inguruko erakundeek eskaintzen dituzten kultura ekimenen berri eman behar die familiei**, eta baliabide horiek erabiltzera bultzatu, eta, hala, esperientzien trukaketa sustatu.

Ekimenak eta jarduerak

Familien partaidetza bultzatzeko eta, ikastetxetik kanpo, erakundeek eskaintzen dituzten baliabideak erabiltzeko, ikastetxeak jarduera hauek egin ditzake:

- Gurasoei lagundu gogoeta egiten seme-alabengan irakurzaletasuna sustatzen laguntzeko duten erantzukizunaz, horretarako orientabideak eman, eta argi eta garbi eskatu haien laguntza.

Zer egin dezakegu seme-alabek irakur dezaten?

- Ez behartu irakurtzera.
- Liburuak eskuratzeko aukerak eman.
- Haiekin joan liburu dendetara, liburu azoketara, erakusketetara...
- Liburutegiko bazkide egin.
- Irakurtzea ohitura bihurtu.
- Zalantzak argitu.
- Liburuak aukeratzeko askatasuna eman; libururik ez debekatu.
- Haien adinerako egokiak diren liburuak eskaini.
- Gazteen zaletasunetara egokitu.
- Haiekin irakurri.
- Irakurritako liburuen inguruan hitz egin.
- Ez gaitzetsi aisialdirako beste aukera batzuk.

Familiatzako aholkuak

- Ikastetxeko liburutegiarekin lankidetzan, etxean eta familian irakur daitezkeen askotariko irakurliburuen zerrendak prestatu: oparitzeko liburuak, helduek eta gazteek parteka ditzaketen liburuak...

Hernaniko Udal Liburutegitik hartua

- Tutoretza-bileretan, familiei orientabideak eman, irakurriaren ulermenaren garrantzia azpimarratzeko moduez eta etxean egin daitezkeen irakurketa partekatua praktikatzeko proposak diren jardueraz.
- Irakurketa partekatua bultzatu ikastetxeko eta inguruko beste pertsona batzuekin, Solasaldi Literarioen edo Ikas Komunitateen estrategiak aplikatuz.

Elkar Hezi. Una experiencia lectora: <http://www.youtube.com/watch?v=3rgtRH-mssc>

- Ikastetxeko liburutegiarekin lankidetzan, Guraso Elkartearen laguntza eskatu irakurzaletasuna sustatzeko jarduerak ezartze aldera (materialak erostea, material hautaketan parte-hartzea...).
- Kastetxeko gunen digitala sortu familiek beren irakurketa-espereintziak elkarrekin parteka ditzaten.

COMPARTIR: Informa sobre este sitio: [Seguente Web](#)

LIBURUTXIKI (0-6) Gurasoak gurasoei liburuak gomendatzen.

Liburuxiki, hain konplexuaren berrirudi sortutako sistema da. Hainko aukeraketa bultzatzen du eta irakurketa-erabileraren kudeaketa duen gurasoen papera zehazki finkatzen du. Liburuxiki berrak gomendatzen dira gurasoak liburuak gomendatu nahi dituzte, gure seme-alabekin irakurketa-espereintziak sortu. Hainko aukeraketa duen liburuak eduztertzeko zuzen diren gomendaketa berrak berrak ere 0-6 urteko haurretzat, hain berrak da gure seme-alabekin irakurketa-erabileraren.

2007-04-13

ESPURDETZO BEHARRITXIKI

IDAZLEA: JOSÉ LUIS CORTÉS/AVE

ARGITALETXEA: S.H. (Lehen aldiz)

LABURPENA: Zuzen Funtzioen (gurasoak) irakurketa-erabileraren kudeaketa duen liburuak gomendatzen dira gurasoak liburuak gomendatu nahi dituzte, gure seme-alabekin irakurketa-espereintziak sortu. Hainko aukeraketa duen liburuak eduztertzeko zuzen diren gomendaketa berrak berrak ere 0-6 urteko haurretzat, hain berrak da gure seme-alabekin irakurketa-erabileraren.

Loturak

- Irakurketa-erabileraren bloga
- Zuzen Funtzioak
- Kalkulagorri elkartera

Gurasoen bloga

- Ikastetxetik kanpoko kultura-ekimenen berri izan; irakurzaletasuna garatzeko jarduerarik erabilgarrienak eta interesgarrienak hautatu, ikasleen partaidetza bultzatu eta familien laguntza proposatu.
- Inguruko erakundeek bultzatutako ekimenen berri eman familiei haietan parte har dezaten (udal liburutegiak, liburuekin edo literaturarekin erlazionatutako erakusketak...).

IKASTETXEKO IRAKURKETA PLANA EGITEKO GIDA

Sarrera

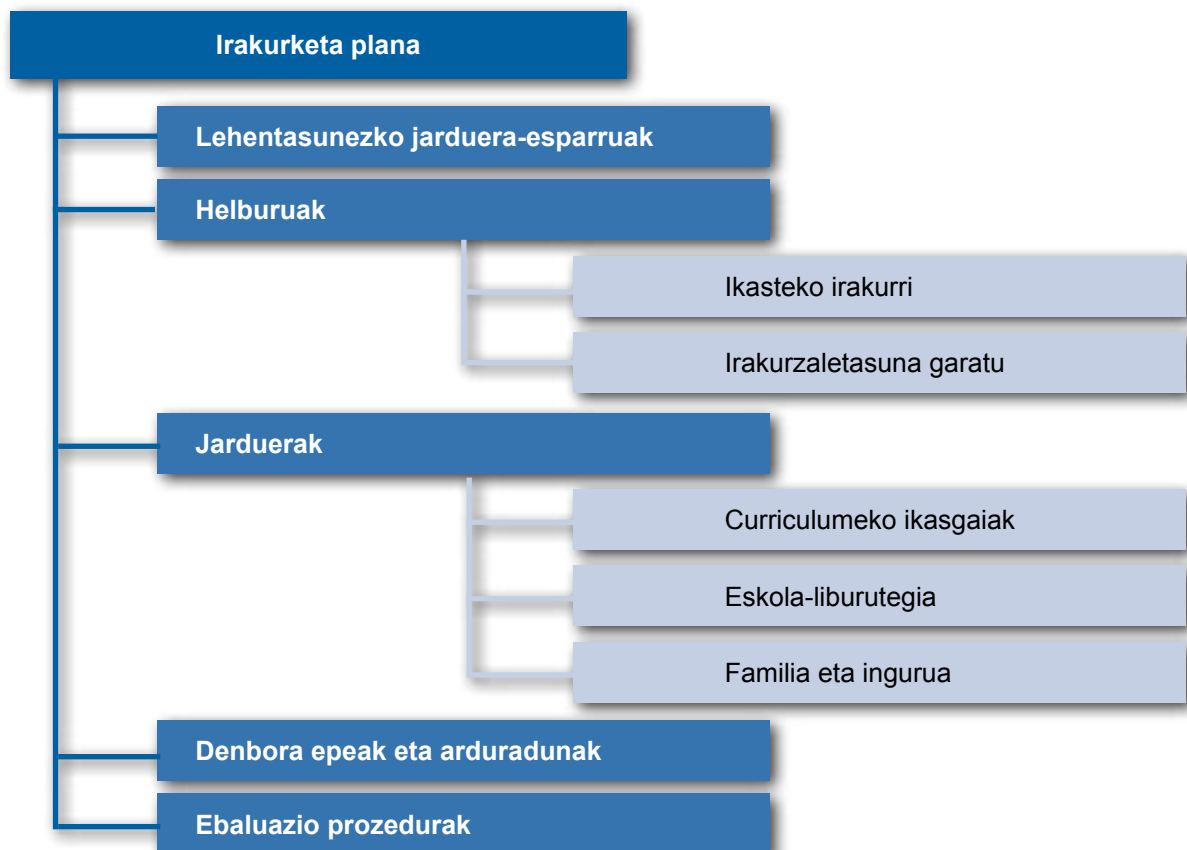
Ikasleei irakurtzeko gaitasuna garatzen laguntzeko, komeni da ikastetxean hartzen diren erabaki guztiak dokumentu xume eta erabilgarri batean jasotzea, betiere kontuan harturik ikastetxeko beste dokumentuetan, hala nola Hizkuntz Proiektuan, Hizkuntz Normalkuntza Proiektuan, Hobekuntza Planean... hartutako erabakiak.

Eskola-elkarte osoak onartu eta bere egin behar ditu Irakurketa Planak jasotzen dituen erabaki guztiak. Horregatik, garrantzitsua da prozesua diseinatzea (diagnostikoa, plana egitea, garatzea eta ebaluatzea), har daitezkeen erabakien inguruko eztabaida bultzatzeko, eta, hala, erabakiak hartzen laguntzeko.

Irakurketa Planaren egitura

Irakurketa Planaren helburua da ikasleek irakurtzeko gaitasuna hobetzea, eta irakasleen eta eskola-elkartearen irakurketa-praktikak bideratzen lagundu behar du. Ez du, beraz, dokumentu isolatua izan behar: Ikastetxeko Plan Estrategikoarekin lotuta egon behar du.

Dokumentuaren egiturak honako atal hauek eduki behar ditu:

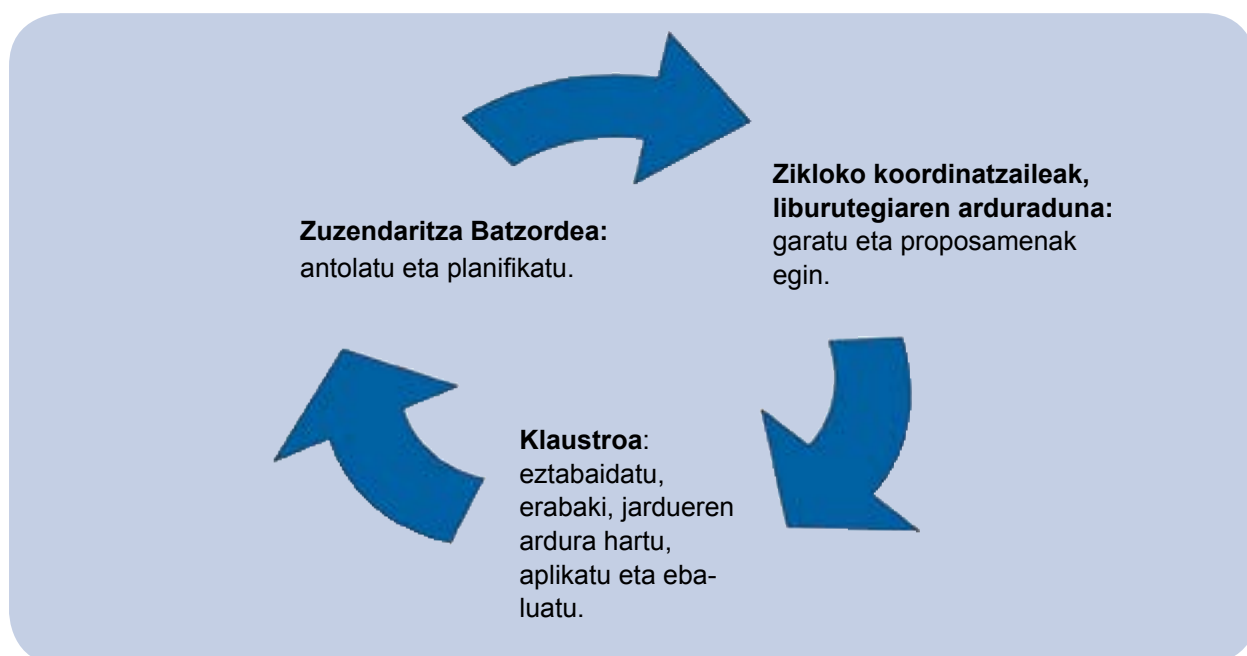

Lanaren antolaketa

Zuzendaritza taldeak hartu behar du lana antolatzeko eta egitekoak planifikatzeko ardura, klaustroa osorik inplika dadin, bai Irakurketa Planaren ingurukoak eztabaidatzen, bai bertan jasotakoak betetzen.

Komeni da hasierako proposamena irakasle lan-talde txiki batek garatzea, eta, ondoren, ikastetxeko beste kideek proposamen horren gainean eztabaidatu eta erabakiak hartzea. Talde hori **Pedagogia Batzordea** izan daiteke, edo ikastetxean dagoen beste lan-talderen bat. Nolanahi ere, ikastetxeko etapa-koordinatzaileek eta departamentu buruek parte hartu beharko lukete, bai eta liburutegi-arduradunak ere.

Irakasleen **klaustroak** hartuko du jardueren ardura. Jarduera-arduradunek haien jarraipena egingo dute, eta Irakurketa Planak biltzen dituen erabakien betetze-maila egiaztatuko dute.

Faseak

1. fasea: praktikaren gaineko gogoeta. Diagnostikoa

Ebaluazio Diagnostikoa, bai eta barruko nahiz kanpoko beste edozein ebaluazio ere, abiapuntu aproposa izan daiteke irakurketaren inguruko elkarlanari ekiteko; eta, hala, ikastetxean egiten diren irakurketa-praktikak aztertuta, alderdi onak eta hobetu beharrekoak antzeman, puntu hauen inguruan:

- Ikasteko irakurketa garatzeko ikasgai guztietan egiten diren praktika didaktikoak.
- Irakurtzeko zaletasuna garatzeko ikasgai guztietan egiten diren praktika didaktikoak.

- Ikasteko eta irakurzaletasuna garatzeko eskola-liburutegian egiten diren jarduerak eta hartu diren erabakiak.
- Familien eta inguruko erakundeen parte-hartzeari dagokionez proposatutako jarduerak eta hartutako erabakiak.

Ikastetxeak alderdi horiei guztiei edo bati soilik ekiteko erabakia har dezake, betiere bere beharrianak eta ezaugarriak (tamaina, ikasle-irakasle kopurua...) kontuan izanik. Fase hau bukatzeko, ikastetxeak Irakurketa Planean garatuko dituen lehentasunezko bizpahiru jarduerak hautatuko ditu.

Planak jasoko dituen erabakietan, hobe da lehentasuna ematea helburuen garrantziari eta eraginkortasunari, kantitateari eman beharrenean.

Irakurketa lantzeko praktika didaktikoen analisisa egiteko, 2. txantiloia proposatzen da.

2. fasea: irakurketa Plana idaztea

Irakurmena sustatzeko ikastetxeak egiten dituen praktika onak eta hobetu behar dituen alderdiak identifikatuta, eta zein esparrutan jardungo duen erabakita, plan errealista bat zehaztu behar du, ikastetxeko ohiko praktiketatik gehiegi urrunduko ez dena, Eskola-elkarte osoak onartu eta aplikatu dezan bermatzeko. Hasierako plan horrek moldagarria eta aldagarria izan behar du, unean uneko zenbait aldaketari eta alderdiri egokitzeko. Gutxienez, honako atal hauek islatu behar ditu:

- **Helburuak.** Argiak eta zehatzak izan behar dute eta eskola-elkarteko kide gehienak inplikatu. Komeni da, bestalde, gehiegizkoak ez izatea, eta hartara, erraz moldatu, egokitu eta ebaluatzeko aukera ematea. Helburu horiek lortze aldera, lehendabizi kontuan hartu behar da zein diren ikastetxearen antolaketa eta prestakuntza beharrak.
- **Jarduerak.** Hautatu den helburua kontuan izanik, hura lortzeko jarduerak proposatuko dira (dokumentu honetan iradokizun eta orientabide gisa bildutakoak zein eskola-elkarteak proposa ditzakeen beste batzuk). Garrantzitsua da aplikazio epe desberdineko jarduerak eta estrategiak proposatzea:
 - Epe laburrekoak, edo berehala gauza daitezkeen jarduerak: ikasgai guztietan, astero, ordu erdiko irakurraldia egitea.
 - Epe ertainekoak, edo ikasturtean zehar gauza daitezkeenak: hiru hilabeterik behin, literatur solasaldi bat egitea.
 - Epe luzekoak, edo ikasturte bat baino gehiago beharko dituzten jarduerak: liburutegiko liburu-funtsa handitzea.

Jardueretan, bestalde, beste datu batzuk zehaztea ere komeni da:

- Jarduera-arduradunak. Ahal izanik, jarduera bakoitzeko arduradun bat, klaustrakideen inplikazioa bermatzeko.
- Antolaketari lotutako erabakiak: espazioa nola erabili eta denbora nola banatu

- Jardueren eta ekintzen ebaluazioa eta erabakiak berrikusteko prozedurak.
- Denbora-epeak: lan-egutegia, faseka.
- Giza-baliabideak eta baliabide materialak (ikastetxeak dituenak eta beharko lituzkeenak).

3. fasea: Irakurketa Plana garatzea

Fase honetan, martxan jarri behar dira ikastetxeak Irakurketa Planean hartutako erabaki guztiak. Komeni da jardueren arduradunak irakasleek, aldiro, ezarritako plangintzaren jarraipena egitea, haren garapena aztertzeke, eta, hala behar izanez gero, aldaketak edota egokitzapenak proposatzeko. Tresna gisa, Ikastetxearen Urteko Plana eta Urteko Memoria egiteko gida dokumentuko 8. puntuko txantiloia egokitu eta erabil daiteke (Urteko Planaren Garapenaren Jarraipena izenekoa).¹⁸

4. fasea: ebaluazioa

Irakurketa Planak ebaluazio prozesua behar du fase guztietan, aurreikusitakoa ondo betetzen dela egiaztatzeke eta, hala behar balitz, jarduerak egokitzeko edo moldatzeko. Halaber, jardueren inplementazio epea amaituta, azken ebaluazioa egin behar da, aurreikusitakoaren betetze-maila aztertzeke. Ebaluazioan, bestalde, komeni da inplikaturako guztien iritziak jasotzea: familiena, planaren garapenean eragin zuzena izan dutelako; irakasleena, Irakurketa Planean jasotako erabakiak eta jarduerak abiarazi dituztelako; eta ikasleena, hartzaile nagusiak izan direlako. Azkenik, ikasleek irakurtzeko gaitasunean duten hobekuntzak berak egiaztatuko du ikastetxearen Irakurketa Planaren baliagarritasuna.

Dokumentu horrek, ikastetxean egiten diren beste agiri guztiek bezala, dinamikoa izan behar du; haren ebaluazioak, beraz, gidalerroak emango ditu aldiro gaurkotzeko eta moldatzeko.

Erabilitako baliabideak, materialak, lan-proposamenak... antolatu, bildu eta eskuragarri jarri behar dira, bai irakasle berriek erabiltzeko, bai hurrengo ikasturteetan ikastetxean berrerabiltzeko.

¹⁸http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.net/r43-inspcont/eu/contenidos/informacion/comunicaciones_centros/eu_inspec/adjuntos/Pub_EJ_pac_memoria_eusk.pdf.

Txantiloiak

1. txantiloia. Irakurketa Plana idaztea (jarduera-esparru bati lotutako adibide bat)

Jarduera-esparrua: lankidetzak familiekin

Helburua: tutoretza saioetan, familiei irakurketaren inguruko informazioa helaraztea.

Jarduerak	Denbora-epeak eta arduradunak	Baliabideak	Ebaluazioa
Protokolo bat prestatu irakurketaz eta ikasteko duen garrantziak.	1. hiru hilekoa Orientatzailea eta tutoreak.	Baliabideak zehaztu: ikastetxeak dituenak eta beharko lituzkeenak.	Prozesua: Protokoloa egin da. Azken ebaluazioa: Protokoloa helarazi zaie familiei.
Zerrenda bat prestatu seme-alabei eskolako lanak egiten laguntzeko aholkuekin.	1. hiru hilekoa Orientatzailea eta mintegi-buruak.	Baliabideak zehaztu: ikastetxeak dituenak eta beharko lituzkeenak.	Prozesua (...) Azken ebaluazioa (...)
Liburu gomendatuen zerrenda bat prestatu, etxean, familian, irakurtzeko.	2. hiru hilekoa Mintegi-buruak eta liburutegi-arduraduna.	Baliabideak zehaztu: ikastetxeak dituenak eta beharko lituzkeenak.	Prozesua (...) Azken ebaluazioa (...)
Ikastetxeko webgunean atal bat prestatu eskolako ikasgaiei lotutako irakurgaiak proposatzeko.	Ikasturtean zehar Zuzendaritza taldea.	Baliabideak zehaztu: ikastetxeak dituenak eta beharko lituzkeenak.	Prozesua (...) Azken ebaluazioa (...)

2.1. txantiloia. Irakurketa-praktiken analisisa

Ikasteko irakurri	Curriculumeiko ikasgaiak	Ikastetxean, ez da hartu inolako erabakirik ikasteko irakurketaren inguruan.	Ikasteko irakurketa garatzen laguntzeko gogoeta egiten hasi gara, baina ez da erabakirik hartu.	Ikasteko irakurketa bultzatzeko erabaki batzuk hartu eta abiarazi egin ditugu.	Ikasgai guztietan, modu koordinatuan eta sistematikoan lantzen da ikasteko irakurketa.
	Hizkuntza ikasgaiak	Hizkuntzetan, ez da ikasteko irakurketari lotutako inolako erabakirik hartu.	Ikasteko irakurketa garatzen laguntzeko gogoeta egiten hasi gara, baina ez da erabakirik hartu.	Ikasteko irakurketa bultzatzeko erabaki batzuk hartu dira eta abiarazi egin dira.	Ikastetxean lantzen diren hizkuntza guztietan modu koordinatuan eta sistematikoan lantzen da ikasteko irakurketa.
	Eskola-liburutegia	Liburutegia ez da erabiltzen programatutako ikas jarduerarik egiteko.	Lantzean behin egiten dira liburutegian ikas jarduerak.	Liburutegia sarritan erabiltzen da ikasteko jarduerak gauzatzeko, baina modu ez sistematizatuan.	Liburutegia ikasteko jarduerak burutzeko erabiltzen da, irakasleekin koordinaturik.
Irakurzaletasuna garatu	Curriculumeiko ikasgaiak	Ez da planteatu irakurtzeko zaletasuna garatzeko jarduerarik, hizkuntzakoak ez diren ikasgaietan.	Irakurzaletasunari laguntzeko gogoeta egiten hasi da, baina ez da erabakirik hartu.	Irakurzaletasunari laguntzeko erabaki batzuk hartu, eta abiarazi egin dira.	Irakasgai guztietan, modu koordinatuan eta sistematikoan lantzen da irakurtzeko zaletasuna.
	Hizkuntza ikasgaiak	Hizkuntzetan, ez da planteatu irakurtzeko zaletasuna garatzeko jarduerarik.	Hizkuntzetan egiten dira zenbait jarduera, baina hizkuntzen arteko koordinaziorik gabe.	Irakurzaletasunari laguntzeko erabaki batzuk hartu dira, eta hasi dira Hizkuntzen arteko koordinazioa egiteko ahaleginak.	Hizkuntza ikasgaietan, koordinaturik eta modu planifikatuan, lantzen da irakurtzeko zaletasuna.
	Eskola-liburutegia	Liburutegia ez da erabiltzen irakurzaletasuna garatzeko helburuz programatutako jarduerarik egiteko.	Noizbehinka egiten dira liburutegian, irakurtzeko zaletasuna garatzeko jarduerak.	Liburutegia sarritan erabiltzen da irakurtzeko zaletasunari lotutako jarduerak garatzeko, baina modu ez sistematizatuan.	Liburutegia irakasleekin koordinaturik erabiltzen da.
Familien parte-hartzea	Irakurtzeko gaitasuna garatzeko laguntzari dagokionez, ez da lankidetzarik sustatu familiekin.	Noizik behin, familiei informazioa helarazten zaie irakurtzeko gaitasuna hobetzen laguntzeko.	Modu planifikatuan eskaintzen dira irakurtzeko gaitasunari lotutako orientabideak.	Familiei orientabideak emateaz gain, parte hartzeko aukera ematen zaie bai ikasgelan, bai liburutegian antolatzen diren jardueretan.	
Inguruarekiko lotura	Ez dira kontuan hartzen inguruak eskaintzen dituen aukerak irakurketa bultzatzen laguntzeko.	Noizik behin, kontuan hartzen dira inguruak ematen dituen aukerak irakurtzeko gaitasuna garatzen laguntzeko.	Inguruan dauden erakundeek eskaintzen dituzten ekimen guztietan parte hartzeko ahalegina egiten da.	Inguruko jarduera eta ekimenetan parte hartzen da, eta erakundeek ikastetxean parte hartzea ere bultzatzen da.	
Irakurketaren inguruko prestakuntza	Azken urteotan, klastroak ez du irakurketaren inguruko prestakuntzarik jaso.	Zenbait irakaslek oraintsu jaso dute irakurketaren inguruko prestakuntza.	Klaustrokide batzuek parte hartu dute irakurketaren inguruko prestakuntza eta berrikuntza proiektuetan.	Klaustro osoak hartu du parte irakurketaren inguruko prestakuntza eta berrikuntza proiektuetan.	

2.2.txantiloia. Irakurketaren inguruko praktika didaktikoen analisia: emaitzak

	Zer egiten dugu ondo?	Zer hobetu behar dugu?
Ikasteko irakurri		
Curriculumeko ikasgaiak		
Hizkuntza ikasgaiak		
Eskola-liburutegia		
Irakurzaletasuna garatu		
Curriculumeko ikasgaiak		
Hizkuntza ikasgaiak		
Eskola-liburutegia		
Familien parte-hartzea		
Inguruarekiko lotura		
Irakurketaren inguruko prestakuntza		

Analisiaren arabera, hauek dira ikastetxearen lehentasunezko jarduera-esparruak:

- 1.
- 2.
- 3.

3. txantiloia. Ebaluazioa

Helburua:				
	Zer neurritan bete da?	Eraginkorra izan da?	Alderdi azpimarragarriak	Hobetu behar diren alderdiak. Proposamenak
1. jarduera				
2. jarduera				
3. jarduera				

BIBLIOGRAFIA GOMENDATUA

- ARELLANO, V. (2002): Liburutegia eta ikaskuntza autonomoa. Nafarroako Gobernua. Blitz 3: http://dpto.educacion.navarra.es/publicaciones/pdf/autonomo_e.pdf (2013ko irailean berrikusia).
- CASSANY, D. (2006): Tras las líneas. Sobre la lectura contemporánea. Argumentos 341. Anagrama, Bartzelona.
- CASSANY, D. (2009): Prácticas letradas contemporáneas (hitzaldia bideoan): <http://www.leer.es/wp-content/uploads/webcast/pagina02.html> (2013ko irailean berrikusia).
- DELMIRO COTO, B. (2003): La escritura creativa en las aulas . En torno a los talleres literarios. Biblioteca de textos, 173. Graó, Bartzelona.
- DURBAN ROCA, G. (2010): La biblioteca escolar, hoy. Un recurso estratégico para el centro. Biblioteca de Aula 273. Graó, Bartzelona.
- EUSKO JAURLARITZA. Hezkuntza Saila (2010). Irakurketaren irakaskuntza: http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.net/r43-573/eu/contenidos/informacion/dia6/eu_2027/adjuntos/RecursosParaLaInclusion/ensenanza_lectura_e.pdf.
- EUSKO JAURLARITZA. Hezkuntza Saila (2009) El profesorado ante la enseñanza de la lectura. Gobierno Vasco, Departamento de Educación.
- GARCÍA ANDRÉS, M.A (2008): Irakurtzea eta idaztea Interneten garaian. Nafarroako Gobernua. Blitz 11: http://dpto.educacion.navarra.es/planlectura/documentosdeinteres_files/BLITZamar11eusk.pdf (2013ko irailean berrikusia).
- INSTITUTO DE EVALUACIÓN (2010): La lectura en PISA 2009. Marcos y Pruebas de la Evaluación. 2009. Ministerio de Educación. Secretaría de Estado de Educación y Formación Profesional. <http://www.educacion.gob.es/dctm/evaluacion/internacional/lectura-en-pisa.pdf?documentId=0901e72b8072f8d9>.
- ISEI-IVEI. (2011): PISA 2009 Euskadi. 2. txostena: Aldagaien azterketa eta ikasleen irakurketako emaitzan duten eragina: <http://www.isei-ivei.net/eusk/argital/PISA2009/PISA2009-2txostena-aldagaien-azterketa.pdf>.
- NAFARROAKO GOBERNUA HEZKUNTZA SAILA (2010) Irakurketa Hobetzeko Plan Instituzionala: <http://dpto.educacion.navarra.es/materialespiml/inicio.html> (2013ko irailean berrikusia).
- http://dpto.educacion.navarra.es/formacionprofesorado/index.php?option=com_content&view=article&id=444&l (2013ko irailean berrikusia)
- MATA ANAYA, J. (2008): Animación a la lectura .hacer de la lectura una practica feliz, trascendente y deseable. 10 Ideas clave. Graó, Bartzelona.
- MORENO, V.: (2003) Leer con los cinco sentidos. Pamiela, Iruñea.
- MORENO, V. (2003): Zertarako irakurri? Ulertzeko. Nafarroako gobernua. Blitz4: http://dpto.educacion.navarra.es/planlectura/documentosdeinteres_files/Blitz4ameusk_1.pdf (2013ko irailean berrikusia).

PENNAC, D. (1993): Como una novela. Anagrama, Bartzelona.

SANCHEZ MIGUEL, E. (2010): La lectura en el aula. Crítica y Fundamentos 27. Graó, Bartzelona.

SOLÉ, I. (1992): Estrategias de lectura. ICE 137. Graó, Bartzelona.

ZAYAS, F. (2009): Leer en la red: http://docentes.leer.es/files/2009/05/art_prof_ep_eso_leerenlared_felipezayas.pdf (2013ko irailean berrikusia).

ZAYAS, F. eta PÉREZ ESTEVE, P (2007): Competencia en Comunicación Lingüística. Alianza Editorial, Madril.

Irakurketari buruzko webguneak

Eskola-liburutegiak, ACEX programa, http://www.acex.hezkuntza.net/web/guest/claves_bibliotecas.

Fundación Germán Sánchez Ruipérez, <http://www.fundaciongsr.es/>.

Galtzagorri Elkarteak, <http://www.galtzagorri.org/euskara>.

Leer.es, <http://leer.es/>.

PLEC. Proyecto de lectura para centros escolares, <http://www.plec.es/libros.php>.

SOL. Servicio de Orientación a la lectura, <http://sol-e.com/>.